

יהי ביתך בית ועד לחכמים

«Ἐστω ὁ οἶκος σου οἶκος συναντήσεως τῶν σοφῶν», (ᾠβὴ, 1:4)

EUROPEAN JEWISH CONGRESS CONGRES JUIF EUROPEEN

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΒΡΑΪΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ:

- Σύντομη περιγραφή και περίληψη από τις εργασίες της Συνόδου του **Ευρωπαϊκού Έβραϊκού Συνεδρίου**, που έγινε τον περασμένο μήνα στην Αθήνα.

- Κάποια μεμονωμένα αντισημιτικά κρούσματα, που σημειώθηκαν στο **Βόλο**, έδωσαν την ευκαιρία σε μία σημαντική αλληλογραφία με τον Σεβασμιώτατο **Μητροπολίτη κ.κ. Χριστόδουλο**.

Στην αλληλογραφία αυτή θίγονται, μεταξύ άλλων, και διάφορα θέματα που δηλητηριάζουν, χωρίς πραγματικούς λόγους, τις σχέσεις μεταξύ Έλληνικού Έβραϊσμού και κάποιων Ίεραρχών της Έλληνικής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

- Τη θέση της **Ίσραηλιτικής Κοινότητας Κέρκυρας**, στην περίοδο 1797 - 1799, εξετάζει ή μελέτη του κ. **Γ. Ζούμπου**, τεκμηριωμένη με νέα στοιχεία.

- Την ύπαρξη και τα χαρακτηριστικά του Θεού, σύμφωνα με άπανθίσματα από το **Ταλμούδ**, παρουσιάζει το άρθρο του **A. Cohen**.

- Το διήγημα «Έξαγνισμός» της κ. **Άλ. Μαντζουλίνου**, δίνει ένα χαρακτηριστικό κι ανθρώπινο στιγμιότυπο από την περίοδο της Κατοχής.

- Μετά από 43 χρόνια, Έβραιοι από τα Ίωάνινα επισκέφθηκαν την **Ανδρίτσεινα**, στην οποία είχαν φυγαδευθεί κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Μνήμες και αισθήματα εκφράζονται κατά τρόπο απλό, αλλά βαθύτατα συγκινητικό στις γραμμές του κ. **I. Μπέσσο**.

- Συμπληρωματικά στοιχεία για τους **Ίσραηλίτες υπαλλήλους της Κρατικής Έταιρείας Τροχιοδρόμων και Ηλεκτροφωτισμού Θεσσαλονίκης** παρέχει ο κ. **I. Σαλαπασίδης**.

- "Ένα χρονικό από την **άπελευθέρωση της Αθήνας από τους Ναζί**, το 1944, αναφέρεται και σε κάποιον Έβραιο, σύμφωνα με την περιγραφή της κ. **K. Δασκαλάκη**.

- Άναμνήσεις από τη **Γιορτή της Σκηνοπηγίας** στην παλιά Θεσσαλονίκη περιλαμβάνει το περιγραφικό άρθρο της κ. **Ίφ. Διδασκάλου**.

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Από τις εργασίες της συνελεύσεως στην Αθήνα ετήσιας Συνόδου του Ευρωπαϊκού Έβραϊκού Συμβουλίου.

ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

‘Η ετήσια Σύνοδος του Εὐρωπαϊκοῦ ‘Εβραϊκοῦ Συμβουλίου

Στήν Ἀθήνα 5-7 Σεπτεμβρίου 1987

Παρουσία περισσοτέρων από 80 συνέδρους, πού αντιπροσώπευαν τίς ‘Εβραϊκές Κοινότητες στήν Ἀνατολική καί Δυτική Εὐρώπη (μέ ἐξαίρεση ἐκείνης τῆς ΕΣΣΔ), συνήλθε **στήν Ἀθήνα (στό Ζάππειο Μέγαρο), ἀπό 5-7 Σεπτεμβρίου 1987**, ἡ ετήσια Σύνοδος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ‘Εβραϊκοῦ Συνεδρίου. Ἡ Σύνοδος ἔγινε γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα.

‘Η ἐναρκτήρια συνεδρίαση

Τό Σάββατο 5 Σεπτεμβρίου καί ὦρα 9 μ.μ., παρουσία προσκεκλημένων καί τοῦ Τύπου, ἔγινε ἡ ἐναρκτήρια συνεδρίαση.

Στήν ἀρχή, μίλησε ὁ πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου Ἑλλάδος κ. Ἰωσ. Λόβιγγερ, ὁ ὁποῖος, μεταξύ ἄλλων, εἶπε:

«Μέ ιδιαίτερη χαρά σᾶς ὑποδέχομαι ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑβραϊσμοῦ.

Στή χώρα πού βρίσκεσθε, ἄνθισε ἀπό τά προχριστιανικά χρόνια μιά ἀπό τίς ἀρχαιότερες ἐβραϊκές κοινότητες τῆς ὑψηλίου. Σέ μιά ἐποχή πού στήν εὐρωπαϊκή ἡπειρο οἱ λαοί βρίσκονταν στό σκοτάδι καί μερικοί ἀπ’ αὐτούς ζοῦσαν ὡς βάρβαροι, στόν προαιώνιο ἑλληνικό χώρο ἐνώθηκε τό ἀρχαῖο ἑλληνικό πνεῦμα μέ τόν πολιτισμό τοῦ Μονοθεϊσμοῦ, πού πρώτο, κατά θεία βούληση, δίδαξε

τό Ἰσραήλ. Ἡ διδασκαλία αὐτή ὑπῆρξε ἡ ἀπαρχή ἐνός νέου πολιτισμοῦ, πού μέσω τῆς Ἑλλάδος διαδόθηκε σ’ ὅλοκληρη τήν εὐρωπαϊκή ἡπειρο. Ὁ Ἰουδαϊσμός ἔδωσε στόν κόσμο τό πνεῦμα καί ὁ Ἑλληνισμός τόν λόγο.

Ἐνα ἄλλο κοινό σημεῖο μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰσραήλ εἶναι ὅτι οἱ λαοί αὐτῶν τῶν δύο ἀρχαίων μεσογειακῶν χωρῶν δέν ἀνήκουμε σέ καμιά ἀπό τίς γειτονικές ἢ τίς μακρινές φυλές. Εἴμαστε μόνοι, ἀπελπιστικά μόνοι, στούς γεωγραφικούς χώρους πού ζοῦμε.

Στό χώρο αὐτό, λοιπόν, στόν ὁποῖο ἀπό χιλιετηρίδες ζεῖ συνέχεια ὁ ἑλληνικός λαός, οἱ Ἑβραῖοι βρήκαμε πάντα καταφυγή. Μέλη αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κι ἐμεῖς, βοηθήσαμε μέ τό πνεῦμα καί τή δουλειά μας στό νά δημιουργηθοῦν τά ἀστικά κέντρα τῆς νεώτερης Ἑλλάδος, μέ κορυφαία τή συμπτωτεύουσα Θεσσαλονί-

κη, ἡ ὁποία σέ παλαιότερες ἐποχές ἔφερε τή χαρακτηριστική ἐπωνυμία «Μάδρε ντ’ Ἰσραήλ».

Στόν χαιρετισμό του, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὁ (τότε) ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης κ. Ἑλ. Βερυβάκης, ἀναφέρθηκε στούς «παραδοσιακοῦς δεσμούς φιλίας τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ Ἰσραήλ» καί τόν «σεβασμό ἀπέναντι στίς θυσίες τῶν Ἑβραίων στόν Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο».

Στήν ἐναρκτήρια ὁμιλία του, ὁ πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου κ. Th. Klein ἀνέφερε ὅτι ἡ ετήσια Σύνοδος τοῦ Συνεδρίου ἀποτελεῖ φόρο τιμῆς γιά τόν ἑλληνικό Ἑβραϊσμό, «ὁ ὁποῖος πολύ ὑπέφερε κατά τή διάρκεια τῆς ναζιστικῆς κατοχῆς καί ὁ ὁποῖος συμμετέχει στήν εἰρηνική μάχη τοῦ Συνεδρίου γιά τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί γιά τήν ὑπαρξη πνευματικῶν καί διπλωματικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου...».

Μέ πολλές ἀναφορές καί συσχετισμούς μεταξύ ἑλληνικῶν καί ἐβραϊκῶν κειμένων, ὁ κ. Klein ἐξήγησε τούς σύγχρονους καί μελλοντικούς καθοριστικούς στόχους καί προσπάθειες τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου.

Ἡ ἐτήσια Σύνοδος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ

Θέματα πού συζητήθηκαν στή διάρκεια τοῦ Συνεδρίου

Κατά τή διάρκεια τοῦ Συνεδρίου ἔγιναν εἰσηγήσεις πάνω σέ ἐπίκαιρα θέματα τοῦ ἔτους:

1) **Σχέσεις μέ τό Βατικανό** (Εἰσηγητής καθ. κ. Tullia Zevi, πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Ἰταλίας).

2) **Τό μοναστήρι τῶν Καρμελιτῶν στό Ἄουαβιτς** (Εἰσηγητής κ. Markus Pardes, πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Βελγίου).

3) **Ἡ δίκη τοῦ Μπάρμπι** (Εἰσηγητής κ. Serge Klarsfeld, δικηγόρος).

4) **Ἑβραϊκές Κοινότητες ὑπό ἀπειλή** (Εἰσηγητής κ. Roger Pinto, πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως γιά τή Σωτηρία τῶν Ἑβραίων τῆς Συρίας).

5) **Ἡ ὑπόθεση Βαλντχάιμ** (Εἰσηγητής κ. Paul Gross, πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Αὐστρίας).

6) **Τά εὐρωπαϊκά προβλήματα** (Εἰσηγητής κ. Dany Lack, νομικός σύμβουλος τοῦ Παγκόσμιου Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου).

7) **Ἐπιβεβαίωση ἐποχῆς Γκορμπατσοφ;** (Εἰσηγητής καθ. κ. Lukasa Hirszowicz, ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Soviet Jewish Affairs»).

8) **Πορεία εἰρήνης στή Μέση Ἀνατολή** (Εἰσηγητής κ. Lionel Kopelowitz, πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Ἀγγλίας).

9) **Ἀντισημιτισμός καί τρομοκρατία** (Εἰσηγητές κ.κ. Hayim Pinner, γεν. γραμματέας τοῦ Κ.Ι.Σ. Ἀγγλίας καί Michael May, ἀναπληρ. διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑβραϊκῶν Ὑποθέσεων).

10) **Οἱ Εὐρωπαϊκές Ὄργανώσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου** (εἰσηγητής κ. Dany Lack).

11) **Σχέσεις μεταξύ Εὐρώπης καί Ἰσραήλ** (εἰσηγητής κ. Shlomo Gazit, γεν. διευθυντής τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πρακτορείου).

Ἐπίσης, κατά τή διάρκεια τῆς συνόδου, ἔγινε ἀπολογισμός τῶν δραστηριοτήτων, προγραμματισμός, ψηφιστήρι τοῦ προϋπολογισμοῦ καί συζητήθηκαν διάφορα διαδικαστικά, διοικητικά θέματα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου, πού παρουσίασαν οἱ πρόεδροι καί γεν. γραμματέας

κ.κ. Theo Klein καί Serge Cwajgenbaum. Ἐπίσης, κατά τή διάρκεια τῆς τελευταίας συνεδριάσεως — ὑπό τήν προεδρεία τοῦ κ. Stephen Roth, διευθυντοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑβραϊκῶν Ὑποθέσεων — ἐκδόθηκαν διάφορα ψηφίσματα.

Τό Συμπόσιο γιά τίς πολιτιστικές ἀνταλλαγές τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν

Ἰδιαίτερη ἐπιτυχία σημείωσε τό Συμπόσιο, μέ θέμα: «**Πολιτιστικές ἀνταλλαγές τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν**», ὑπό τήν προεδρία τοῦ κ. Κ. Ἀλαβάνου, γεν. γραμματέα τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ (πύ ἀναπλήρωσε τήν ὑπουργό κ. Μ. Μερκούρη, πού ἦταν ἀσθενής). Στό Συμπόσιο παρέστησαν προσκεκλημένοι, προσωπικότητες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, καθηγητές Ἀνωτάτων Σχολῶν κ.ά.

Εἰσηγήσεις ἐπί τοῦ θέματος ἔκαναν οἱ κ.κ.:

• **Μιγκουέλ Α. Μαρτίνεζ**, Ἰσπανός κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης.

• **Ἀντέλ Σάμπετ**, ἐκδότης ἀπό τό Κάιρο, πρῶν ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Αἰγυπτιακή Οἰκονομική καί Πολιτική Ἐπιθεώρηση».

• **Α.Β. Γεωσούα**, Ἰσραηλινός συγγραφέας.

• **Ἀντίλ Τζαζούλι**, Μαροκινός Κοινωνιολόγος.

• **Καθηγητής Ἀλμπέρτ Μεμμί**, Γάλλος συγγραφέας.

Ὅλοι οἱ εἰσηγητές ἐπεσήμαναν τή σημασία τοῦ Μεσογειακοῦ χώρου γιά τήν πολιτιστική παράδοση τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀπό αὐτό τό χωροξεπήδησαν τρεῖς σημαντικές θρησκευτικές παραδόσεις: Ἰουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Ἰσλάμ, καθώς καί ἡ Ἑλληνο-Ρωμαϊκή πολιτιστική παράδοση.

Οἱ εἰσηγητές ἐπεσήμαναν ἐπίσης, ὅτι παρατηροῦνται ἐντονες ἀλληλεπιδράσεις καί προσιμότητες ἰδεῶν μεταξύ αὐτῶν τῶν πολιτιστικῶν ρευμάτων. Σήμερα, δυστυχῶς, ἡ Μεσόγειος ἀντί νά ἐνώνει, ἀποτελεῖ χῶρο πού διαιρεῖ καί διαφοροποιεῖ τοὺς λαούς, ἐξαιτίας ἐντόνων διαμαχῶν. Γι' αὐτό ἡ Μεσόγειος πρέπει νά ἐπα-

Ἀπό τίς ἐργασίες τῆς Συνόδου. Διακρίνεται ὁ τότε

νεύρει τόν πρότερο χαρακτήρα τῆς, ὡς χῶρος συναντήσεως, ἀλληλογνωριμίας καί ἀλληλοκατανοήσεως μεταξύ ὄλων τῶν λαῶν καί ὄλων τῶν πολιτιστικῶν παραδόσεων.

Ὁ Ἐπίτροπος τῆς ΕΟΚ κ. Cl. Cheysson κατά τήν ὁμιλία του.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς ΕΟΚ κ. Cl. Cheysson

Ὁς ἐπίσημος προσκεκλημένος τοῦ Ε.Ε.Σ. μίλησε τῆ Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου, σέ γεῦμα στό ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρετανία», ὁ Ἐπίτροπος τῆς ΕΟΚ πρῶν ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας κ. Claude Cheysson. Τό θέμα τοῦ κ. Cheysson ἦταν σχετικό μέ τή **Συμφωνία Σύνδεσης Ἰσραήλ - ΕΟΚ**.

Στό γεῦμα παρέστη ἐπίσης ὁ ὑπουργός - ἀναπληρωτής Ἐξωτερικῶν κ. Θ. Πάγκαλος, διπλωμάτες, ἐκπρόσωποι τοῦ Τύπου κ.ά.

Έβραϊκού Συμβουλίου στην Αθήνα

Ο ύπουργός - αναπληρωτής Έξωτερικῶν κ. Θ. Πάγκαλος ἀπευθύνει χαιρετισμό στό γεύμα πρός τιμήν τοῦ κ. Cheysson.

ὕπουργός Δικαιοσύνης κ. Έλευθ. Βερυβάκης.

Τό Συνέδριο, στό τέλος τῶν ἐργασιῶν του, ἐξέδωσε τήν παρακάτω διακήρυξη:

Τό Εὐρωπαϊκό Έβραϊκό Συνέδριο, μέ τή συμμετοχή ἡγετῶν Έβραϊκῶν Κοινοτήτων ἀπό 19 χώρες τῆς Ἀνατολικῆς καί τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πραγματοποιήσε τήν ἐτήσια γενική Σύνοδό του στήν Ἀθήνα, ἀπό 5 - 7 Σεπτεμβρίου 1987.

Ἐχοντας ἐπίγνωση τῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς συνάθροισης, πού γιά πρώτη φορά ἔλαβε χώρα στήν Ἑλλάδα, μιά χώρα μέ τήν ὁποία ἡ Έβραϊκή Κοινότητα ἔχει μακράιωνους ἱστορικούς δεσμούς, ἡ Σύνοδος ἐκφράζει τή βásiμη ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἑλλάδα, ἡ μόνη χώρα τῆς ΕΟΚ πού δέν ἔχει ἀποκαταστήσει ἀκόμη πλήρεις διπλωματικές σχέσεις μέ τό κράτος τοῦ Ἰσραήλ, θά ἐπιλύσει σύντομα αὐτό τό θέμα, λαμβάνοντας ἰδιαίτερα ὑπόψη τή Συμφωνία Σύνδεσης Ἰσραήλ - ΕΟΚ.

Ἡ Σύνοδος προσβλέπει στήν προαγωγή, μέ ὅλα τά κατάλληλα μέσα, τῆς εἰρηνευτικῆς διαδικασίας στή Μέση Ἀνατολή, πού θά ὀδηγήσει σέ ἀπευθείας διαπραγματεύσεις ἀνάμεσα στό Ἰσραήλ καί τοὺς γείτονές του.

Ἡ Σύνοδος χαιρετίζει τή βελτίωση στίς σχέσεις Ἀνατολῆς - Δύσης, πού ἐλπίζεται ὅτι θά ἐπεκταθοῦν σέ ἀποτελεσματικές συμφωνίες γιά τόν ἀφοπλισμό. Ἡ πρόσφατη βελτίωση στή συνεργασία μεταξύ ΚΟΜΕΚΟΝ καί ΕΟΚ ἀποτελεῖ σημαντικό σημεῖο αὐτοῦ τοῦ νέου κλίματος καί μιά ἐξέλιξη ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος γιά τό Εὐρωπαϊκό Έβραϊκό Συνέδριο.

Οἱ πρόσφατες ἀλλαγές στήν ΕΣΣΔ ἐπηρέασαν ἐπίσης τή θέση τῶν Έβραίων στή Σοβιετική Ἐνωση. Τό Εὐρωπαϊκό Έβραϊκό Συνέδριο ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ περισσότεροι ἀπό τοὺς Έβραίους φυλακισμένους συνειδησῶς ἀ-

πελευθερώθηκαν καί ὅτι τό ποσοστό τῶν μεταναστῶν αὐξήθηκε ἐλαφρῶς. Σημειώνεται, ὅμως, ὅτι σέ δεκάδες χιλιάδες Σοβιετικούς Έβραίους ἀμφισβητεῖται ἡ ἐπιθυμία τους νά ἐγκατασταθοῦν στήν πατρογονική τους πατρίδα, τό Ἰσραήλ. Τό Εὐρωπαϊκό Έβραϊκό Συνέδριο ζητᾶ, ὅπως τό θεμελιώδες αὐτό ἀνθρώπινο δικαίωμα, καθῶς καί τό δικαίωμα νά διατηρήσουν καί καλλιεργήσουν τή θρησκεία καί τόν πολιτισμό τους, ἀναγνωρισθεῖ σέ ὅλα τά μέλη τῆς Έβραϊκῆς Κοινότητας στήν ΕΣΣΔ καί ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι αὐτό θά συνεισφέρει σημαντικά στή βελτίωση τῶν σχέσεων Ἀνατολῆς - Δύσης.

Ἡ Σύνοδος ἐκφράζει τό ἀδιάλειπτο ἐνδιαφέρον τῆς ὑπέρ τοῦ Συριακοῦ Έβραϊσμοῦ πού ὑποφέρει.

Ἡ Σύνοδος ἐξέτασε τήν κατάσταση τῶν διαθρησκευτικῶν σχέσεων. Ἐκφράζει ἀνησυχία διότι ἡ γενική πρόοδος στίς Ἰουδαίο - Καθολικές σχέσεις ἐπηρεάσθηκε ἀρνητικά ἀπό γεγονότα πού ἀγνόησαν τίς ἐβραϊκές εὐαισθησίες καί ἐνδιαφέροντα. Ἡ συνεχιζόμενη ἀδυναμία τῆς Ἁγίας Ἐδρας νά συνάψει διπλωματικές σχέσεις μέ τό κράτος τοῦ Ἰσραήλ ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐνοχλητικό παράγοντα. Ἡ Σύνοδος πιστεύει ὅτι τό προτεινόμενο ἐπίσημο Καθολικό ἔγγραφο, πού ἀποβλέπει στή θεώρηση τῆς Σοᾶ καί τοῦ ἀντισημιτισμοῦ κάτω ἀπό ὀρθές θρησκευτικές καί ἱστορικές διαστάσεις, θά ἀποτελέσει ἕνα σημαντικό, θετικό βῆμα στήν ἐξέλιξη τοῦ διαλόγου μεταξύ Καθολικῶν καί Ἰουδαίων.

Οἱ Έβραϊκές Κοινότητες τῆς Εὐρώπης ἐπαναβεβαιώνουν τήν ἀφοσίωσή τους στήν προαγωγή τῶν διαθρησκευτικῶν σχέσεων, ὄχι μόνο στά πλαίσια τῶν χωρῶν τους, ἀλλά καί σέ διεθνές ἐπίπεδο.

Ἡ Σύνοδος σημειώνει μέ ἱκανοποίηση ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἀντισημιτικῶν κρουσμάτων στήν Εὐρώπη μειώθηκε κατά τό παρελθόν ἔτος. Συνιστᾶ, ὅμως, στίς Έβραϊκές

Η ετήσια Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Εβραϊκού Συμβουλίου στην Αθήνα

Από τη δεξιά στο Δημαρχείο Αθηνών. Διακρίνονται (από άριστερα προς τα δεξιά): ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Εβραϊκού Συνεδρίου κ. Theo Klein, ο δήμαρχος κ. Μ. Έμπερτ, ο αντιδήμαρχος κ. Ζ. Χατζηφωτίου και ο πρόεδρος του ΚΙΣ κ. Ίωσηφ Λόβινγκερ.

Κοιότητες νά παραμείνουν σέ έγρηγορη άπάναντι στούς κινδύνους πού δημιουργούνται από παρόμοια κρούσματα, καθώς και από τή συνεχιζόμενη κυκλοφορία μιάς λογοτεχνίας μίσους και τίς δραστηριότητες τών νεο - ναζιστικών και ρατσιστικών κομμάτων και οργανώ-

σεων. Η Σύνοδος επαναβεβαιώνει τή θέση τών Εβραϊκών Κοινοτήτων τής Εύρώπης ότι, ό ρατσισμός, οί διακρίσεις και ή καταπάτηση όποιουδήποτε ανθρώπινου δικαιώματος, άποτελούν άδιαίρετα φαινόμενα. Η Σύνοδος καλεϊ, ώς έκ τούτου, τίς Εβραϊκές οργανώσεις σ' όλες τίς χώρες του κόσμου νά συνεργασθούν μέ άλλες οργανώσεις στον άγώνα έναντίον κάθε μορφής ρατσισμού και μισαλλοδοξίας.

Η ευαίσθητη κατάσταση πού πρόσφατα άναπτύχθηκε στην Αύστρια επιβεβαιώνει τή σημασία τής στενής συνεργασίας μεταξύ του Παγκοσμίου Εβραϊκού Συνεδρίου, του Ευρωπαϊκού Εβραϊκού Συνεδρίου και του μέλους τους, τής Αύστριακής Εβραϊκής Κοιότητας.

Η Σύνοδος επαναβεβαιώνει τήν καθιερωθείσα άρχή υπό του Παγκοσμίου Εβραϊκού Συνεδρίου ότι για όποιαδήποτε ενέργεια πού άφορά μιά χώρα ή περιοχή, απαιτείται νά υπάρξουν πρώτα διαβουλεύσεις μέ τήν Εβραϊκή Κοιότητα τής χώρας εκείνης και τό αντίστοιχο περιφερειακό όργανο του Συνεδρίου. Η άρχή αυτή ισχύει επίσης για τό Ευρωπαϊκό Εβραϊκό Συνέδριο στις σχέσεις του μέ τίς Κοιότητες - μέλη και τούς συνεργαζόμενους οργανισμούς.

Τό Ευρωπαϊκό Εβραϊκό Συνέδριο χαιρετίζει τήν ενεργοποίηση, από 1 Ίουλίου 1987 τής Ευρωπαϊκής Πράξης και ιδιαίτερα τή θεσμοθέτηση εύρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας, στον προγραμματισμό τής εύρωπαϊκής έξωτερικής πολιτικής.

Η Σύνοδος καλεϊ τίς εύρωπαϊκές κυβερνήσεις όπως έντεινουν τόν συντονισμό τών ενεργειών τους για τήν καταπολέμηση τής τρομοκρατίας και συνεχίσουν νά έχουν διαβουλεύσεις μέ αντιπροσωπευτικές ομάδες άτομων, πού είναι ιδιαίτερα εύάλωτα από τήν τρομοκρατία.

Υπό τό πνεύμα του Συμποσίου για τόν Μεσογειακό Πολιτισμό, πού έλαβε χώρα κατά τή Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Εβραϊκού Συνεδρίου στην Αθήνα, οί εκπρόσωποι τών Ευρωπαϊκών Εβραϊκών Κοινοτήτων εκφράζουν τήν έλπίδα για τήν ανάπτυξη τής πολιτιστικής συνεργασίας ανάμεσα σέ όλους τούς λαούς τής περιοχής τής Μεσογείου.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Κ. ΤΣΑΤΣΟ

Τό Διοικητικό Συμβούλιο του Κεντρικού Ίσραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος, συμμετέχοντας στο πένθος για τήν άπώλεια του κορυφαίου πνευματικού ανθρώπου, σεμνού δημοσίου άνδρος, θερμού φίλου του Έλληνικού Εβραϊσμού

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΑΤΣΟΥ

άποφάσισε:

- 1) Νά εκφραστούν τά συλλυπητήρια στην οικογένεια του έκλιπόντος.
- 2) Νά διαθέσει στή μνήμη του τό ποσό τών δρχ. 50.000 υπέρ του Ίερού Ναού Άγίας Άννας (Κηφισιά).
- 3) Νά δημοσιευθει τό παρόν στον Τύπο.

Ό Πρόεδρος
Ίωσηφ Λόβινγκερ

Ό Γεν. Γραμματέας
Δαυίδ Σαρφατής

Ἀντισημιτικά κρούσματα στὸν Βόλο

καὶ ἡ στάση τοῦ Μητροπολίτη Δημητριάδος

Μεμονωμένα ἀντισημιτικά κρούσματα ἐκδηλώθηκαν τὸν Ἰούλιο τοῦ 1987 στὸ Βόλο. Σὲ διαμαρτυρία τῆς ἐκεῖ Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἔστειλε πρὸς τὴν Κοινότητα τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

«**Μ**έ ἀνησυχίαν καὶ θλίψιν ἔλαβα γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 273/30.7.87 ἐγγράφου σας, ἀπευθυνομένου μὲν πρὸς τὸν Ἀστυνομικὸν Διευθυντὴν Μαγνησίας, κοινοποιουμένου δὲ πρὸς τὰς τοπικὰς ἀρχάς, μὲ τὸ ὅποῖον καταγγέλλετε τὴν ὄντως θλιβερὴ δραστηριότητα ἐκείνων πού προέβησαν εἰς ἀντισημιτικὰς ἐκδηλώσεις, ἀναγράφαντες ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τῆς ἱερᾶς Συναγωγῆς σας συνθήματα καὶ ἐμβλήματα φασιστικά κι ἀποπνέοντα τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδικητικὴν ἐναντίον σας.

Μετά βδελυγμίας ἀποκηρύσσω τὶς ἐνέργειες αὐτές καὶ λυποῦμαι, ὡς Ὁρθόδοξος Ποιμενάρχης, διὰ τοὺς δράστες τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν, πού προδίδουν διὰ τὸν ἑαυτῶν των παντελῆ ἔλλειψιν ἀγάπης καὶ αἰσθημάτων τιμῆς πρὸς οἰονδήποτε συνάνθρωπο. Οἱ ἀντισημιτικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπουδήποτε καὶ ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἐμφανίζονται, συνιστοῦν ἀπειλὴν κατὰ τῆς εἰρήνης, παραβίασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἀπαράδεκτον ἀναβίωσιν καταδικασμένων ἀπὸ τὴν πανανθρώπινην συνείδησιν μεθόδων ρατσισμοῦ, πού θεωροῦνται ἀπόβλητες ἀπὸ τὶς πολιτισμένες κοινωνίες.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐκ παραδόσεως, ἀνέκαθεν ἐσεβάσθη τὶς θρησκευτικὰς καὶ φυλετικὰς μειονότητες τῆς χώρας καὶ ἐν καιρῷ κινδύνου ἀπέδειξε καὶ τὰ πρὸς τὴν Κοινότητά σας εὐγενῆ του αἰσθήματα. Ἡ ἀλήθεια δὲ αὐτὴ καθιστᾷ περισσότερο ἀποκρουστικά τὰ κρούσματα πού καταγγέλλετε, ἐπειδὴ μαρτυροῦν ὅτι μὴ μικρά, ἔστω καὶ ἀσήμαντος ὁμὰς Ἑλλήνων ἔχει διαβρωθῆ ἐπικινδύνως ἀπὸ ὀθνεῖες ἐπιδράσεις φασιστικοῦ καὶ ρατσιστικοῦ πνεύματος, πάντοτε ξένου πρὸς τὸν τόπον αὐτόν καὶ τοὺς γνησίους κατοίκους του.

Θέλω νὰ ἐλπίζω, ὅτι τὰ σημειωθέντα εἰς τοὺς τοίχους τῆς Συναγωγῆς σας συνθήματα δὲν εἶναι καρπὸς ἐνσυνειδήτου ἐνεργείας, ἀλλὰ μάλλον κακογύστου παιδείας, ἡ ὁποία ὡστόσο πρὸς τὴν νὰ καταδικασθῆ ἐν τῇ γε-

νέσει τῆς. Καθῆκον ὄλων μας εἶναι μὲ ψυχραιμίαν νὰ προφυλάξωμεν τὸν τόπον αὐτόν ἀπὸ μιάσματα τοῦ παρελθόντος, πού ὄλοι καταδικάζομεν καὶ ἀγωνιζόμεθα νὰ ἔπανεέλθουν ποτέ εἰς τὸ προσκήνιον.

Ἐνθέρμος ὑποστηρικτῆς αὐτῆς τῆς ἰδέας καὶ ἐγώ, διατηρῶ τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς κοινῆς μας προσπάθειάς θὰ ἀποσοβῆσμεν τὴν ἔπανεμ-

φάνισιν τοιούτων κρουσμάτων καὶ θὰ παγιώσωμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ ὄλων τῶν Ἑλλήνων, χριστιανῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, μὲ ἀγάπην Θεοῦ, εὐλικρίνειαν καὶ ἐντιμότητα.

Ἐπὶ δὲ τούτοις διατελώ,

Μετά τιμῆς καὶ εὐχῶν

Ὁ Μητροπολίτης

Ἁγίου Δημητρίου Χριστόδουλος»

Ἀπάντηση τοῦ Κ.Ι.Σ

Τὸ Κεντρικὸ Ἰσραηλιτικὸ Συμβούλιον ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

«**Ἡ** Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης Βόλου μᾶς κοινοποίησε τὴν ἀπὸ 31 Ἰουλίου ἐπιστολὴν Σας, σχετικὴ μὲ τὰ ἀντισημιτικά κρούσματα πού παρουσιάστηκαν στὴν πόλιν Σας. Ἡ ἄμεση καταδικαστικὴ Σας ἐνέργεια καὶ τὰ ὅσα κατὰ τρόπο σαφῆ καὶ κατηγορηματικὸ γράφετε, ἀποδεικνύουν γιὰ μὴ ἀκόμη φορὰ τὸν συνειδητὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβάνεσθε τὸν ρόλο Σας ὡς θρησκευτικοῦ ἡγέτη, ἀλλὰ καὶ ὡς υπεύθυνου κοινωνικοῦ παράγοντα.

Ἐχομε νὰ διαβάσουμε παρόμοιο κείμενο, προερχόμενο ἀπὸ Ἑλληνα Ἱεράρχη, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ αἰμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ. Ἡ σημασία μάλιστα τοῦ δικοῦ Σας μηνύματος εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερη, γιὰ τὸ Ἀρχιεπισκοπὸς Δαμασκηνός ὕψωσε τὴ φωνὴν Του ἐναντίον τοῦ ξένου κατακτητῆ σὲ περίοδο πολέμου, ὅταν ἀπειλείτο ἡ ἐξόντωση τῶν Ἑλλήνων Ἑβραίων, ἐνῶ Ἑσεῖς τὸ πράτετε σὲ εἰρηνικὴν περίοδο, ὅταν ἀπει-

λούμεθα, δυστυχῶς, ἀπὸ Συνέλληνας.

Τὸ μήνυμά Σας ἦλθε σὲ μὴ ἐποχῇ, κατὰ τὴν ὁποία ἐνέργειες καὶ γραπτὰ κείμενα κάποιων μεμονωμένων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μᾶς ἔχουν προβληματίσει καὶ μᾶς ἔχουν πικράνει. Μᾶς ἔχουν προβληματίσει καὶ μᾶς ἔχουν πικράνει ὄχι γιὰ τὴν ἀπόφασίν σου — καὶ δὲν πρέπει — νὰ ἔχεις τὶς δικές σου ἀπόψεις, καθὼς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ τις ἐκφράζει, ἀλλὰ γιὰ τὴν οἰ ἀπόφασίν σου, ἡ ἐπιχειρηματολογία πού χρησιμοποίησαν καὶ ἡ μεθοδολογία πού ἀκολούθησαν γιὰ νὰ τις προβάλουν, θυμίζει τὴν πιὸ θλιβερὴν περίοδο τοῦ σκοταδισμοῦ.

Ἐπιτρέψτε μας, λοιπόν, νὰ Σας συγχαροῦμε καὶ νὰ Σας εὐχαριστήσουμε γιὰ τὸ ἐνθαρρυντικὸν μήνυμά Σας, τὸ γεμᾶτο ἀνθρωπιά καὶ υπεύθυνες θέσεις, πού τιμοῦν ἐκεῖνον πού τὸ ὑπογράφει».

Μετά βαθιτάτου σεβασμοῦ
Ὁ πρόεδρος Ὁ γεν. γραμματεὺς
Ἰωσήφ Λόβιγγερ Δαυὶδ Σαρφατῆς»

Ἀνταπάντηση τοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος

Ὁ Μητροπολίτης κ.κ. Χριστόδουλος ἔστειλε πρὸς τὸν πρόεδρο τοῦ Κ.Ι.Σ. κ. Ἰωσ. Λόβιγγερ τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

«**Σ**ὰς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 680/18.8.87 ἐπιστολὴν σας, μὲ τὴν ὁποία ἐκφράζετε τὰ αἰσθήματα εὐχαριστιῶν σας γιὰ τὴν στάση πού ἔλαβα ἐναντὶ τῆς ἀντισημιτικῆς ἐνεργείας ἀναγραφῆς ναζιστικῶν συνθημάτων καὶ συμβόλων εἰς τοὺς τοίχους τῆς ἱερᾶς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς Βόλου. Ὑπερβάλλετε, βεβαίως, ἐξ εὐγενείας σας,

εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀντιδράσεώς μου, ὅπως αὐτὴ ἐκφράσθηκε μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 830/31.7.87 ἐγγράφόν μου πρὸς τὴν Ἰσραηλιτικὴν Κοινότητα Βόλου, καὶ τοῦτο γιὰ τὴν αἴσθησιν ὅτι ἐνήργησα κατὰ συνείδησιν καὶ εἰς ἐκπλήρωσιν χρέους, ὄχι μόνον χριστιανικοῦ, ἀλλὰ πανανθρώπινης ἀλληλεγγύης πρὸς ἀδελφοὺς, συνέλληνας, πού ἀποτελοῦν τὸν στόχο, ἰ-

Τό οίκημα του Βενετσιάνου Βαίλου, όπως σώζονταν στις αρχές του αιώνα μας. Έδω συνεδρίαζε τό Προσωρινό Δημαρχείο τής Κέρκυρας. Τό κτίριο κατεδαφίστηκε πρίν 60 περίπου χρόνια και στή θέση του υψώθηκε τό συγκρότημα του Β' και του Γ' Δημοτικού Σχολείου.

Ίστορικές σημειώσεις

Γιά τήν Ίσραηλιτική Κοινότητα τής Κέρκυρας κατά τήν περίοδο τών Δημοκρατικῶν Γάλλων (1797 - 1799)

Του κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥ, Μαθηματικού

Στά τέλη του 18ου αιώνα, ή Βενετία, μετά τίς νέες ιδεολογικές και πολιτικοστρατιωτικές συνθηκες πού δημιουργήθηκαν μέ τή Γαλλική Έπανάσταση, προχωρά πρὸς τήν κατάλυσή της.

Στίς 17 Μάη του 1797, κάτω από τήν πίεση του **Μ. Ναπολέοντα**, καταλύεται τό αριστοκρατικό πολίτευμά της και μεταβάλλεται μέσα σέ είκοσι τέσσερις ώρες σέ δημοκρατικό, μέ

τήν ίδρυση Προσωρινού Δημαρχείου¹.

Στίς 26 Μάη, ό Βοναπάρτης δίνει έντολή στόν στρατηγό **Anselmo Gentili** νά καταλάβει τήν Κέρκυρα και τά άλλα Ίόνια νησιά.

Στίς 19 Ίουνη, ό γαλλικός στόλος, αποτελούμενος από δεκαπέντε σκάφη πού μεταφέρουν τή «Μεραρχία τής Ανατολής», άγκυροβολεί στά κερκυραϊκά νερά.

Πρώτη απόφαση του **Gentili** ήταν ή ίδρυση Προσωρινού Δημαρχείου, πού κατ' αρχήν αποτέλέστηκε από δεκαοχτώ Έλληνες ορθόδοξους, τέσσερις λατίνους καθολικούς και δύο ισραηλίτες πού εκπροσωπούσαν τά 2.000 άτομα² τής Ίσραηλιτικής Κοινότητας.

Μέ τόν έρχομό τών Δημοκρατικῶν Γάλλων άναγνωρίστηκαν στους Έβραίους όλα τά πολιτικά δικαιώματα και ό ραββίνος τέθηκε σέ ίση μοίρα μέ τούς άρχηγούς τών δύο άλλων θρησκευμάτων. "Ως τότε, οι Έβραίοι είχαν ζήσει σέ σχετική άρμονία μέ τούς Έλληνες, χάρη στή σχετική άνεξιθρησκεία τών ντόπιων³.

Χαρακτηριστικά, ώστόσο, άναφέρεται ότι μέχρι τόν έρχομό τών Γάλλων, μέ διάταγμα του Γενικού Προ-

νοητή στις 17 Ίούλη 1602⁴, επιβλήθη-κε στους Ισραηλίτες να φορούν κίτρινο καπέλο ή σκούφο ή μεγάλη κίτρινη κονκάρδα στο στήθος, γιά νά διακρίνονται από τούς χριστιανούς. Ο παραβάτης τιμωρούνταν γιά κάθε παράβαση μέ πρόστιμο καί φυλάκιση ή μαστίγωση, κατά τή βούληση του δικαστή.

Μέ τόν έρχομό του ό Gentili έκανε επίσης, διαδοχικές επισκέψεις στόν λατίνο Αρχιεπίσκοπο, στόν όρθόδοξο Πρωτοπάπα καί τόν Ραββίνο τής Ισραηλιτικής κοινότητας. Στή συνέχεια, τούς κάλεσε σέ γεύμα, τό όποιο του ανταπέδωσαν όλοι³, χωρίς όμως νά μιμηθεί κανένας τό παράδειγμα του καί νά καλέσει τούς άρχηγούς τών άλλων θρησκευμάτων.

Στίς 29 Ίούνη έγινε ή δεύτερη συνεδρίαση του Προσωρινού Δημαρχείου, στό οίκημα του Βαΐλου, κατά τήν όποία σημειώθηκαν άντισημητικά επεισόδια². Ο θρησκευτικός φανατισμός του όχλου ξέσπασε κατά τών Έβραίων, οί όποιοι, μετά από τρεις αιώνες, μόλις είχαν άρχισι νά συμμετέχουν στό δημόσια πράγματα. Τό γεγονός αυτό σκανδάλισε τή λαϊκή αντίληψη, τής όποίας ή μισαλοδοξία, όταν κατευθυνόταν κατά τών Ίσραηλιτών, ήταν πράξη έπαινετή.

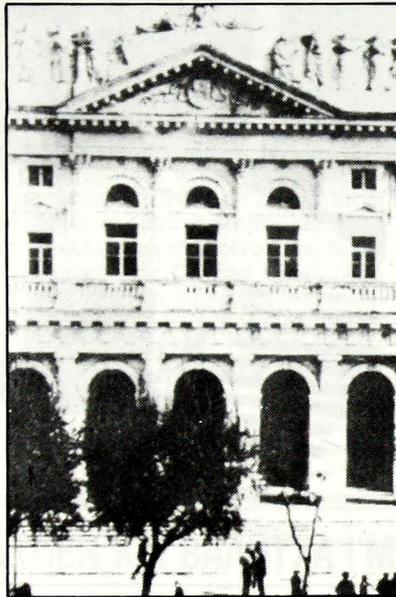
Κατά τή συνεδρίαση είχαν ύποβληθει διάφορα ύπομνήματα. Άνάμεσα σ' αυτά ήταν καί κάποιου ράφτη. Έξοργισμένος αυτός, ζήτηγε φωνάζοντας νά διαβιβαστεί τό ύπόμνημά του. Στο μεταξύ, ό λαός άρχισε νά συρρέει στήν είσοδο τής αίθουσας, όπου συνεδρίαζε τό Συμβούλιο. "Ήθελε ν' άποκλειστούν οί Έβραίοι του Συμβουλίου, γιά νά προφυλαχθεί ή θρησκεία. Μάταια ό πρόεδρος προσπαθούσε νά συγκρατήσει τή θρασύτητα του ράφτη. Έκείνος επέμενε νά γίνει συζήτηση άμέσως. Ή αίθουσα γέμισε από έξαλλο κόσμο πού ούρλιαζε, χτύπαγε τά πόδια του καί άπειλούσε μέ τά χέρια. Τό Συμβούλιο άναγκάστηκε νά διακόψει τή συνεδρίαση.

Ο θόρυβος γενικεύθηκε καί στους δρόμους. Οί Έβραίοι καταδιώκονταν όπου κι άν βρίσκονταν καί τρομαγμένοι κατέφευγαν στό Φρούριο. Στο μεταξύ, ό όχλος εισέβαλε στήν έβραϊκή συνοικία καί μπήκε στό σπίτι. Μέσα στη φασαρία, εμφανίστηκε ό Gentili μαζί μέ άξιωματικούς. Άπεύθυνε νουθεσίες στόν κόσμο καί άπειλούσε μέ τουφεκισμό τούς άπειθείς καί όποιον δέν σεβαστεί τά μέλη του Δη-

μαρχείου.

Μετά τήν επέμβαση του Gentili, τά κλοπιμαία από τήν Έβραϊκή (ύφάσματα, ρούχα, σκεύη κ.ά.) αποδόθηκαν στους στρατιώτες, αλλά όχι πίσω στους ιδιοκτήτες τους^{1Α}.

Ο λόγιος Άρνών αναφέρει στόν στρατηγό Βοναπάρτη ότι είχε βρει κλεισμένους στό Φρούριο τούς Έβραίους, πού ήταν μέλη του Δημαρχείου. Γαντζώθηκαν επάνω του καί τόν άκολούθησαν «περισσότερο πε-

Τό δημοτικό Θέατρο τής Κέρκυρας.

θαμένοι παρά ζωντανοί» καί τό Συμβούλιο συνεδρίασε καί πάλι.

Τό Δημαρχείο επιχείρησε νά επιβάλει πειθαρχία ζητώντας τή σύσταση στρατιωτικής επιτροπής, πού θά έβγαζε άπόφαση γιά τούς ένοχους τής άνταρσίας. Ο Gentili δέ συμμερίστηκε τούς φόβους, αλλά έκανε μιά διακήρυξη, όπου υπενθύμιζε τίς ύποσχέσεις πού είχε ήδη δώσει, δηλώνοντας ότι¹ στό εξής καμιά διαφορά δέν θά ύπάρχει ανάμεσα σέ χριστιανούς καί έβραίους καί ότι, άν ή έντολή του δέν γίνει σεβαστή, θά κηρύξει στρατιωτικό νόμο^{1Α}.

Τό επεισόδιο όφειλεται — κατά μία άποψη — στους Εύγενείς, πού μέ άφορμή τή δημοκρατική χειρονομία του Gentili προσπάθησαν νά δημιουργήσουν τόν πρώτο πυρήνα αντίπαθειας του άπλου λαού ενάντια στους Γάλλους, εκμεταλλευόμενοι τό θρησκευτικό φανατισμό πού κατείχε τίς μάζες καί ξεσηκώνοντάς τις.

Οί Γάλλοι, άντιμετωπίζοντας οικονομική καχεξία, ύποχρέωσαν τούς Έβραίους νά συνεισφέρουν υπό τύπον δανείου τό σημαντικό ποσό τών 200.000 φράγκων. Καμιά άπόδειξη δέν δόθηκε πέρα από τή διαβεβαίωση του Gentili ότι τά χρήματα θά έπιστραφούν.

Τό Προσωρινό Δημαρχείο δέν είχε καμιά άνάμειξη² στις εκκλησιαστικές ύποθέσεις καί τή θρησκευτική πειθαρχία. Οί θρησκευτικοί λειτουργοί θεωρούνταν άπλοοί πολίτες.

Τότε, οί Έβραίοι απέκτησαν τό δικαίωμα νά άσκούν τό δικηγορικό έπάγγελμα. Τό δικαίωμα αυτό τό έχασαν στό 1842, μέ νόμο τής Ίονίου Γερουσίας, καί τό απέκτησαν καί πάλι μετά τήν Ένωση.

Στίς 5 Γενάρη του 1798 εγκαινιάστηκε τό Έθνικό «Καταρκτικό Σχολείο», πού στεγάστηκε στό μοναστήρι του Άγίου Φραγκίσκου τών Λατίνων, τό όποιο δημεύτηκε γιά τό σκοπό αυτό⁶.

Σέ σωζόμενο μαθητολόγιο του μήνα Λεωμώνδη του Δημοκρατικού χρόνου (20.5.1798 ως 19.6.1798), αναφέρονται 25 μαθητές, από τούς όποιους οί πέντε Έβραίοι. Οί: **Σαμπάται Μόρδος** καί **Δαβίδ Όσομο** στήν 1η τάξη, **Έρμανουήλ Μόρδος** στή 2α, **Ίάκωβος Όσομο** καί (...) **Τσεζάνα** στήν 3η. Μάλιστα, ό Ίάκωβος Όσομο αναφέρεται άρρωστος επί ένα μήνα.

Τόν Δεκέμβρη του 1797, ό Gentili άντικαταστάθηκε από τόν στρατηγό Chabot, ό όποιος τόν Νοέμβρη του επόμενου χρόνου άναγκάστηκε νά ζητήσει από 30 εμπόρους καί γαιοκτήμονες «δάνειο» 72 χιλιάδων ταλλήρων. Κανένας δέν έδωσε καί όλοι φυλακίστηκαν^{1Α}. Άνάμεσά τους οί Έβραίοι έμποροι **Ίάκωβος Κοέν** καί **Σαμουήλ Μούλλης**. Τότε, ό ηλικίας 82 χρόνων Κοέν άναγκάστηκε νά δώσει όσα χρήματα του απέμεναν, σιτάρι, άργυρά σκεύη καί άλλα πολύτιμα πράγματα. Ο 70χρονος Μούλλης πλήρωσε τό μεριδίό του τών 3.000 ταλλήρων, αλλά ταυτόχρονα οί Γάλλοι του κατάσχεσαν ό,τι είχε στις άποθηκες του (σιτάρι, τυρί, μαλλί, δέρματα κ.ά.).

Οί Δημοκρατικοί Γάλλοι διαιρούσαν τήν πόλη σέ όχτώ συνοικίες (I έως VIII), όπου δέν συμπεριλάμβαναν τά Φρούρια, τήν έξω Σπηλιά καί τό Μαντούκι. Οί όχτώ συνοικίες περιλάμβαναν 2.006 σπίτια⁷ καί 7.753 κατοίκους (σέ σύνολο 8.230, οί 477 κατοικούσαν στό δύο Φρούρια, τή Σπηλιά, τή Cittadella καί τό Μαντράκι). Δυ-

Ίστορικές σημειώσεις για την Κέρκυρα

στιχώς, δέν γνωρίζουμε ποιές γειτονιές περιλάμβανε ή κάθε συνοικία κι έτσι τά στοιχεία μας αναφέρονται στους αριθμούς τους.

Σέ εύρετήριο του άνδρικού πληθυσμού, από 15 χρόνων και πάνω, αναφέρονται τά όνόματα, οί ηλικίες και οί αριθμοί των σπιτιών για 307 Έβραίους⁸, πού κατοικοῦσαν στίς συνοικίες III και IV. Κανένα δέν έμνε στίς συνοικίες V, VI, VII, VIII, ενώ ένας έμνε στο Φρούριο. Δύο αναφέρουν σάν κατοικία τίς Συναγωγές. Δέν βρέθηκε τό βιβλίο πού άφορά τίς συνοικίες I και II.

Άπό τά 307 άτομα, τά 6 είναι 15 χρόνων, τά 258 από 16 ως 60 χρόνων και τά 43 από 61 και πάνω. Τά 112 κατοικοῦσαν στή συνοικία III και τά 195 στήν IV. Ή μεγαλύτερη ηλικία ήταν 85 χρόνων.

Άπό τά υπάρχοντα στοιχεία, φαίνεται δύσκολο νά επαληθεύεται ό αριθμός 2.000 πού δίνει ό Λούντζης για τήν Ίσραηλιτική Κοινότητα τής εποχής², άμφισβήτηση πού ενισχύεται από τήν πληθυσμιακή εξέλιξη τής: 600 στά 1558, 1.171 στά 1760, 1.144 στά 1781 και 1.500 μόλις στά 1820¹⁰. Στή συνέχεια, βέβαια, θ' ακολουθήσει μιá «έκρηξη», πού θά φθάσει τήν Κοινότητα στίς 6.000 ψυχές τίς παραμονές των γεγονότων του 1891.

Μέ βάση τήν άπογραφή του 1781⁹ (άναλογίες ηλικιών και φύλλων) κι έφόσον δέν πρέπει νά σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στον πληθυσμό τής Ίσραηλιτικής Κοινότητας, οί Έβραίοι θά πρέπει νά άποτελοῦσαν τό 37% των κατοίκων τής συνοικίας III. Τό ίδιο ποσοστό ίσχυει και για τή συνοικία IV, ενώ και οί δύο συνοικίες είχαν πληθυσμό 1.046 και 1.468 ψυχές αντίστοιχα, περιλάμβαναν δηλαδή

τό 32% περίπου του πληθυσμού τής πόλης και τό ίδιο ποσοστό κατοικιών.

Δυστυχώς, λείπει τό εύρετήριο των συνοικιών I, II, μέ τή βοήθεια του όποιου θά μπορούσαμε νά υπολογίσουμε προσεγγιστικά τόν πληθυσμό

τής Κοινότητας.

Στό εύρετήριο πού αναφέραμε, περιλαμβάνονται τά παρακάτω 57 έπωνυμα μαζί μέ τόν αριθμό των άτόμων πού έχουν τό ίδιο (τά αντίγράφουμε όπως ακριβώς είναι καταχωρημένα):

Avdala	5	Gismer	1	Naxon	10
Azzar	5	Gaon	3	Osmo	19
Acco	4	Giosua	1	Ovadia	4
Aboaf	5	Jesua	10	Politi	1
Abramanel	1	Levi	23	Pacifico	1
Bellefi	34	Leonzini	2	Russo	2
Baru	6	Mordo	18	Romano	9
Coen	14	Misan	16	Rason	2
Cesana	11	Minerbo	1	Sipilli	2
Chirido	1	Messulam	3	Salonichio	1
Caim	4	Mustachi	14	Tedesco	10
Dente	5	Mandolfo	1	Sarjatini	1
Dalmenego	1	Mattafia	6	Vivante	4
Desemo	4	Mulli	1	Vittal	1
Demordo	3	Moise	1	Zacun	5
Dosmo	3	Mavrogonato	2	Zaccaria	4
Ferro	6	Moro	2	Zosua	1
Forte	3	Mazza	2	Zadich	1
Filus	1	Nacamuli	2		

Άπό τά παραπάνω, φαίνεται ότι πολυπληθέστεροι ήταν οί Βελλέλη και ακολουθοῦσαν οί: Λέβι, Όσμο, Μουστακή και Κοέν, Τζεζάνα κ.λπ.

Δυστυχώς, ή καταστροφή των τριών από τίς τέσσερις κερκυραϊκές συναγωγές, όπως και των Γραφείων τής Κοινότητας κατά τόν τελευταίο πόλεμο, μάς στέρησε από πολυτιμώτατα άρχεία, πού θά βοηθοῦσαν τήν έρευνα και εξαγωγή στατιστικών στοιχείων.

* * *

Εύχαριστίες όφείλω ν' άπευθύνω στο Κεντρικό Ίσραηλιτικό Συμβούλιο, για τό δημοσιευμένο υλικό σχετικά μέ τήν Κέρκυρα, πού μου προμήθευσε, και στον πρόεδρο τής Κοινότητας Κερκύρας κ. Άρμάνδο Άαρών, για τίς ώρες πού μου αφιέρωσε λύνοντας τίς άπορίες πού δημιουργούσε ή έρευνα.

Κέρκυρα, Αύγουστος 1987

(Για τήν Ίσραηλιτική Κοινότητα τής Κερκυρας έχουν δημοσιευθεί άρθρα και πληροφορίες στα τεύχη 20 (Αφιέρωμα), 22, 34, 58, 63, 68, 93 (Αφιέρωμα) και 95 του περιοδικού «Χρονικά».

Παραπομπές

1. Σπύρος Κατσαρός: «Ίστορία τής Νήσου Κέρκυρας». Έκδόσεις Βιβλιοεμπορική Ο.Ε., Κέρκυρα χ.χ. (σελ. 217 - 260).
- 1A. Σπύρος Κατσαρός: «Χρονικά των Κορυφών», τόμος Α'. Κέρκυρα 1976 (σελ. 97 - 147).
2. Έρμάννος Λούντζης: «Τά Έπανάση επί Γάλλων Δημοκρατικών». Μετάφραση Άβιγαϊλ Λούντζη - Νικοκάβουρα. Κέρκυρα 1971 (σελ. 51 - 57).
3. Γρηγ. Κασιμάτης: «Οί Έβραίοι τής Έπτανήσου και ή Ένωσις». «Χρονικά», τεύχ. 20, Ίούλιος 1979.
4. «Οί Ίσραηλιτες τής Κέρκυρας - Χρονικό επτά αιώνων». Έκδοση Ίσραηλιτικής Κοινότητας Κερκύρας. Κέρκυρα 1978 (σελ. 10).
5. Μωσής Χαϊμης: «Στοιχεία περι των Έβραίων τής Κέρκυρας». «Χρονικά», τεύχ. 58, Άπρίλιος 1983.
6. Γιώργος Ζούμπος: «Τό Σχολείο του Αγίου Φραγκίσκου». Έφημ. «Έλευθερία» (Κέρκυρα), άρ. φ. 10.063 - 67, από 9 - 15.1.1981.
7. Ι.Α.Κ. - «Δημοκρατικοί Γάλλοι»: τόμος 4, Filza 7.
8. Ι.Α.Κ. - «Δημοκρατικοί Γάλλοι»: τόμος II (Κατάστιχο μέ τά στοιχεία: Sezione di Francia, Quart. III E IV, Commis di Polizia Vraclioti, Viglietti di Sicurezza, Numero 1004).
9. Άνδρέας Άνδρεάδης: «Περι του πληθυσμού τής Έπτανήσου». «Χρονικά», τεύχ. 20, Ίούλιος 1979.
10. Κ.Χ.Μ. Κυριάκης: «Όδηγός τής νήσου Κέρκυρας κ.λπ.», Έν Άθήναις 1902 (σελ. 34).

Ἐπανθίσματα ἀπό τό Ταλμούδ

Ἡ περί Θεοῦ δοξασία
Τοῦ Α. ΚΟΕΝ

Γλυπτό σχεδιαγράμα πού ἀπεικονίζει τήν παρουσίαση τοῦ Βενιαμίν ἐνώπιον τοῦ Ἰωσήφ.

Ἐπαρξη

Οπως στή Βίβλο, ἔτσι καί σ' ὅλη τή Ραββινική λογοτεχνία, ἡ ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται ὡς κάτι τό δεδομένο καί ἀξιωματικό. Καμιᾶ ἀπόδειξη δέν παρτιθέται γιά νά πεισθεῖ ὁ Ἑβραῖος περί τῆς ὑπάρξεως ἑνός Θεοῦ. Πρός ἀποφυγή τῆς βέβηλης χρησιμοποίησεως τοῦ ἱεροῦ Ὄνόματος, σύμφωνα καί μέ τήν τρίτη ἐντολή τοῦ Δεκαλόγου, ἐπινοήθηκαν ποικίλοι προσδιοριστικοί ὄροι, συνηθεις, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι: **Δημιουργός ἢ Αὐτός ὁ Ὅποιος ἐλάλησε καί ἐγένετο ὁ κόσμος.** Οἱ ὄροι αὐτοί ὑπονοοῦν ὅτι ἡ ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ τεκμηριώνεται, ἀναπόφευκτα, ἀπό τήν ὑπαρξη τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ σκέψη αὐτή διατυπώνεται ὠραϊότατα στή Μιδρασική περιγραφή τῆς πρώτης ἀκροάσεως τοῦ Φαραῶ πρός τόν Μωσῆ καί τόν Ἄαρών. Ὄταν ὁ Αἰγύπτιος βασιλιάς τοῦς ρώτησε: «Ποῖος εἶναι ὁ Θεός σας, τή φωνή τοῦ Ὁποίου πρέπει νά εἰσακούσω;», ἐκείνοι ἀπάντησαν: «Τό σύμπαν εἶναι πλήρες μέ τήν ἰσχύ καί τή δύναμη τοῦ Θεοῦ μας. Αὐτός προῦπήρξε τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καί Αὐτός θά ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ὅταν φθάσει στή συντέλειά του. Αὐτός σέ μορφοποίησε καί ἐνεφύσησε μέσα σου τό πνεῦμα τῆς ζωῆς. Αὐτός ἐξέτεινε τοῦς οὐρανοῦς καί ἔθεσε τά θεμέλια τῆς γῆς. Ἡ φωνή Του ἐκχέει πύρινες φλόγες, σχίζει τά ὄρη καί συντρίβει βράχους. Τό τόξο Του εἶναι πύρ καί τά βέλη Του φλόγες. Τό δόρυ Του εἶναι δαυλός, ἀσπίς Του τά σύννεφα καί ξίφος Του ἡ ἀστραπή. Αὐτός μορφοποίησε τά ὄρη καί τοῦς λόφους καί τά ἐκάλυψε μέ χορτάρι. Αὐτός κάνει τή βροχή καί τή δρόσο νά πέσουν καί προκαλεῖ τά χόρτα νά βλαστήσουν. Αὐτός ἐπίσης μορφοποιεῖ τό ἔμβρυο στή μήτρα τῆς μητέρας του καί τό καθιστά ἱκανό νά ἐξέλθει ὡς ζῶσα ὑπαρξη»¹.

Τό γεγονός ὅτι ἡ φύση ἀποκαλύπτει τό Θεό σκιαγραφεῖται ἀπό τήν παράδοση, κατά τήν ὁποία ὁ Ἄβραάμ ἀνακάλυψε τήν ὑπαρξη Του συλλογίζομενος πρός τά πίσω, μέχρις ὅτου κατέληξε σέ μιᾶ Ἀρχική Αἰτία. **Περί τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Θεοῦ μᾶς παρέχονται δύο διαφορετικές ἐκδοχές:**

Σύμφωνα μέ τήν πρώτη ἱστορία, ὅταν ὁ Ἄβραάμ ἐπαναστάτησε κατά τῆς εἰδωλολατρίας, ὁ πατέρας του τόν ἔφερε ἐνώπιον τοῦ βασιλιά Νιμρώδ, ὁ ὁποῖος ἀπήτησε ὅπως, ἀφοῦ δέν δεχόταν νά λατρεύσει εἰκόνες, νά λατρεύσει τή φωτιά. Ἄκολούθησε ἡ ἐξῆς διαλογική συζήτηση.

Ὁ Ἄβραάμ τοῦ ἀπήντησε: «Θά πρέπει μᾶλλον νά λατρεύσουμε τό νερό πού σβῆνει τή φωτιά». Τοῦ εἶπε ὁ Νιμ-

ρώδ: «Τότε, λάτρευσε τό νερό». Ὁ Ἄβραάμ ἀνταπάντησε: «Ἐάν εἶναι ἔτσι, θά πρέπει νά λατρεύσουμε τό σύννεφο πού μεταφέρει τό νερό!». Εἶπε ὁ Νιμρώδ: «Τότε, λάτρευσε τό σύννεφο». Ὁ Ἄβραάμ ἀντέτεινε: «Ἐάν εἶναι ἔτσι, θά πρέπει νά λατρεύσουμε τόν ἀέρα πού διαλύει τό σύννεφο!». Εἶπε ὁ Νιμρώδ: «Τότε λάτρευσε τόν ἀέρα». Ὁ Ἄβραάμ ἀντέτεινε: «Μᾶλλον θά πρέπει νά λατρεύσουμε τό ἀνθρώπινο ὄν πού μεταφέρει τόν ἀέρα!»².

Ὁ ἄλλος θρύλος ἀναφέρει ὅτι λίγο μετά τή γέννησή του, ἔκρυσαν τόν Ἄβραάμ, διότι κάποιοι ἀστρολόγοι προειδοποίησαν τόν βασιλιά Νιμρώδ γιά κάποιο παιδί πού ἐπρόκειτο νά γεννηθεῖ καί πού ἔμελε νά ἀνατρέψει τή βασιλεία του· τοῦ συνέστησαν δέ ὅπως αὐτό ἐξοντωθεῖ ἐνόςω ἀκόμη ἦταν νήπιο. Τό παιδί ἔζησε ἐπί τρία χρόνια σ' ἕνα σπήλαιο, μαζί μέ μιᾶ τροφή.

Καί ἡ ἱστορία συνεχίζει: «Ὄταν ἐξῆλθε ἀπό τή σπηλιά, ἡ καρδιά του ἐσυλλογίσθη περί τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος καί ἀποφάσισε νά λατρεύσει ὅλα τά φωτεινά οὐράνια σώματα, μέχρις ὅτου ἀνακαλύψει ποιά ἐξ αὐτῶν ἦταν ὁ Θεός. Εἶδε τό φεγγάρι, τό φῶς τοῦ ὁποίου φωτίζει τό σκοτάδι τῆς νύχτας ἀπό τό ἕνα ἄκρο τοῦ κόσμου μέχρι τό ἄλλο καί παρετήρησε τήν ἀπέραντη στρατιά τῶν ἀστεριῶν. «Αὐτό εἶναι ὁ Θεός», ἀναφώνησε καί τό λάτρευσε καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς νύχτας.

Τό πρωί, ὅταν ἀντίκρυσε τό χάραμα τοῦ ἡλίου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου τό φεγγάρι σκοτεινίασε καί ἡ ἰσχύς του ἐξασθένησε, ἀναφώνησε: «Τό φῶς τοῦ φεγγαριοῦ πρέπει νά ἐκπορευεῖται ἀπό τό φῶς τοῦ ἡλίου, τό δέ σύμπαν ὑπάρχει μόνο χάρις στίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου». «Ἔτσι, καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς ἡμέρας λάτρευσε τόν ἥλιο. Τήν ἐσπέρα ὁ ἥλιος χάθηκε πίσω ἀπό τόν ὀρίζοντα, ἡ ἰσχύς του ἐξασθένησε καί ἐπανεμφανίσθηκε τό φεγγάρι μέ τά ἄστρα καί τοῦς πλανήτες. Ἐκείνη τή στιγμή ἀναφώνησε: «Σίγυρα ὅλα αὐτά ἔχουν ἕναν ἀφέντη κι ἕναν Θεό!»³.

Ὁ Θεός, ὄχι μόνον εἶναι ὁ Δημιουργός τοῦ σύμπαντος, ἀλλά ἡ ἐν γένει κοσμική τάξη ἐξαρτάται ἀπό τή βούλησή Του. Ἡ δημιουργία δέν ἀποτελεῖ μιᾶ πράξη στό παρελθόν πού συνεχίζεται αὐτομάτως. Οἱ διαδικασίες τῆς φύσης ἀντιπροσωπεύουν τήν ἀτέρμονη λειτουργία τῆς θείας δημιουργικῆς δυνάμεως⁴. «Κάθε ὥρα Αὐτός μεριμνᾷ γιά ὅλους ὅσους ἔρχονται στόν κόσμο, ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες τους. Διά τῆς φιλευσπλαχνίας Του ἱκανοποιεῖ ὅλες τίς ὑπάρξεις, ὄχι μόνον τοῦς καλοῦς καί τοῦς δίκαιους, ἀλλά καί τοῦς κακοῦς καί τοῦς εἰδωλολάτρεις»⁵.

Στίς ἐπαφές τοῦς μέ τοῦς Ἑθνικούς, οἱ Ραββίνοι προ-

Ἀπανθίσματα από τό Ταλμούδ

κλήθηκαν ἐνίοτε νά ἀποδείξουν ὅτι ὁ Θεός πού λάτρευαν, μιά ἀόρατη Θεότητα, ἦταν πραγματικός. Ἀναφέρεται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανός εἶπε στόν Ραββί Γεσοῦα μπέν Χανάνια: «Ἐπιθυμῶ νά ἀντικρύσω τόν Θεό σου». «Αὐτό εἶναι ἀδύνατον», ἀπάντησε ὁ τελευταῖος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπέμενε, ὅποτε ὁ Ραββίνος τὸν ζήτησε νά ἀτενίσει τόν ἥλιο ὄντως σέ περίοδο θερινοῦ ἡλιοστασίου, λέγοντας: «Κοίταξε ἐκεῖ». «Μοῦ εἶναι ἀδύνατον», ἀπάντησε. Τότε ὁ ραββίνος ἀναφώνησε: «Ὁμολογεῖς πῶς σου εἶναι ἀδύνατον νά κοιτάξεις τόν ἥλιο, πού δέν ἀποτελεῖ παρά ἕναν ἀπό τούς ἀκολουθούς τοῦ Ἁγίου, ἄς εἶναι εὐλογητός· πόσο, λοιπόν, πέρα ἀπό τίς δυνάμεις σου εἶναι νά ἀτενίσσεις τόν ἴδιο τόν Θεό!»⁶.

Ἡ Βίβλος, ὅσο καί τό Ταλμούδ, δέν ἀσχολοῦνται μέ τόν δογματικό ἀθειστή⁷ ἢ μέριμνα πού ἐπιδεικνύεται ἀφοροῦσε τόν πρακτικό ἀθειστή, ὁ ὁποῖος συμπεριφέρετο στή ζωὴ του ὡς νά μὴν ἦταν ποτέ ὑποχρεωμένος νά λογοδοτήσει γιὰ τίς πράξεις του. Στή βιβλική λογοτεχνία, ἡ δὴλωση: «Δέν ὑπάρχει Θεός» γίνεται ὑπό τοῦ Ναβάλ, ἥτοι τοῦ ἠθικῶς διεφθαρμένου, ὁ ὁποῖος, καίτοι ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ ἐνός Δημιουργοῦ, ἀρνεῖται νά πιστέψει ὅτι Αὐτός ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ ἔργα τῶν δημιουργημάτων Του⁷. Τό ἀντίστοιχο πρόσωπο στό Ταλμούδ εἶναι ὁ Ἄπικoros ἢ Ἐπικούρειος, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς κατακριτέας συμπεριφορᾶς του «ἀρνεῖται τὴν θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς θρησκείας»⁸. Οἱ Ραββίνοι προσδιόρισαν τόν ἄθεο, ὡς ἐκεῖνον πού διακηρύσσει: «Δέν ὑπάρχει οὔτε κρίση οὔτε Κριτής»⁹, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πίστη του ἢ ὄχι στὴν ὑπαρξὴ τοῦ Δημιουργοῦ¹⁰.

Ἀναφέρεται πῶς κάποτε ὁ Ραββί Ρεουβέν ἔμεινε στὴν Τιβεριάδα καί κάποιος φιλόσοφος τόν ρώτησε: «Ποῖο εἶναι τό πλέον μισητό πρόσωπο στόν κόσμο;». «Τό ἄτομο πού ἀρνεῖται τόν Δημιουργό του», ἦταν ἡ ἀπάντηση. «Πῶς γίνεται αὐτό;», ρώτησε ὁ φιλόσοφος καί ὁ Ραββίνος τοῦ ἀπάντησε: «Τίμα τόν πατέρα σου καί τὴ μητέρα σου· οὐ φονεύσης· οὐ μοιχεύσης· οὐ κλέψης· οὐ ψευδομαρτυρήσης κατὰ τοῦ γειτόνου σου· οὐ φθονήσης — πρόσεξε, ἕνα ἄτομο δέν παραβαίνει κανέναν ἀπ' αὐτὸν τούς νόμους, μέχρις ὅτου παραβῆι τό θεμέλιο τῶν πάντων· κανεῖς δέν προχωρεῖ στή διάπραξη κάποιου παραπτώματος ἐφόσον πρῶτα δέν ἀπαρνηθεῖ Αὐτόν πού τό ἀπαγόρευσε»¹¹.

Συνεπῶς, σύμφωνα μέ τὴν Ταλμουδική διδασκαλία, ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ κάτι παραπάνω ἀπὸ μιά νοηματικὴ διακήρυξη. Ἡ ἀπαγγελία τῆς διακηρύξεως: «Ἄκουσον Ἰσραὴλ, ὁ Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ Κύριος εἶναι ἕνας»¹², πού ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς πρωινῆς καί τῆς ἑσπερινῆς προσευχῆς τοῦ Ἑβραίου, ὀρίζεται ὡς «ἡ ἀποδοχὴ τοῦ φορτίου τῆς Βασιλείας τοῦ Οὐρανοῦ»¹³, πού σημαίνει ὑποταγὴ στή θεία καθοδήγηση.

Ἐνότης

Ἡ περί Θεοῦ ἀντίληψη τῶν Ραββίνων εἶναι μονοθεϊστικὴ ὑπὸ τὴν αὐστηρότερη σημασίᾳ τοῦ ὄρου. «Αὐτὸς ἐδημιούργησε στὴν ἀρχὴ ἕναν μόνον ἄνθρωπο, ὥστε οἱ αἰρετικοὶ νά μὴν ἰσχυρισθοῦν πῶς ὑπάρχουν πολλές δυνάμεις στόν οὐρανό¹⁴. Διότι ἂν στὴν ἀρχὴ ἐδημιουργοῦντο περισσότερα ἀνθρώπινα ὄντα, θά ἦταν δυνατό νά ὑποστηριχθεῖ ὅτι ὀρισμένοι ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπὸ ἄλλες θεότητες»¹⁵. Αὐτὴ ἡ σκέψη ἀπῆχει καί τό ἐδάφιο τῆς Βίβλου: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος ὁ

Ἄνδριάντας τοῦ Ραββίνου Γεουντὰ Λούουκ, γνωστοῦ μέ τὴν ἀκρωνυμία «Μααράλη», (π. 1525 - 1609), περίφημου ταλμουδιστῆ καί μαθηματικοῦ. Τό μνημεῖο, ἔργο τοῦ Λαντισλάβ Σαλοῦν, 1917, βρίσκεται στὴν εἴσοδο τοῦ Δημαρχείου τῆς Πράγας.

μόνος ἐκτεῖνας τούς οὐρανοὺς»¹⁶.

Ἐπί τοῦ ἐδαφίου «Ἄκουσον Ἰσραὴλ, ὁ Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ Κύριος εἶναι ἕνας» γίνεται τό ἐξῆς σχόλιο: «Ὁ Ἅγιος, ἄς εἶναι εὐλογητός, εἶπε στό Ἰσραὴλ: Τέκνα μου, πάντα ὅσα Ἐδημιούργησα στό σύμπαν εἶναι κατὰ ζεύγη — π.χ. οὐρανός καί γῆ, ἥλιος καί φεγγάρι, Ἄδάμ καί Εὐά, ὁ παρόν κόσμος καί ὁ κόσμος τοῦ μέλλοντος — ὁμῶς, Ἐγὼ εἶμαι ἕνας καί μοναδικός στό σύμπαν»¹⁷.

Ἐμφαση ἀποδίδεται στὴν Ἐνότητα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀντιμετώπιση τῶν συγχρόνων πολυθεϊστικῶν ρευμάτων. Ὁ εἰδωλολάτρης, εἰπώθηκε, «ἀποβάλλει ἀπὸ ἐπάνω του τό φορτίο τοῦ Θεϊκοῦ νόμου»¹⁸, ἥτοι διαβίει χωρὶς ἠθικούς φραγμούς. Τὴν ἴδια σκέψη ἐκφράζει ἐντονότερα ἡ δὴλωση: «Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πρεσβεύει τὴν εἰδωλολατρεία, ἀπαρνεῖται τίς Δέκα Ἐντολές»¹⁹. Ἡ ἀπόρριψη τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ Δεκαλόγου ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τὴν ἀθέτηση τοῦ δευτέρου ἡμίσεως. Ἡ σημασία τῆς ἀπορρίψεως τῆς εἰδωλολατρείας τονίζεται σέ δηλώσεις ὅπως: «Ἡ ἀπαγόρευση τῆς εἰδωλολατρείας ἰσοῦται σέ βαρύτητα μέ ὅλες τίς λοιπές ἐντολές τῆς Τορά»²⁰. «Τόσο σπουδαία εἶναι ἡ ὑπόθεση τῆς εἰδωλολατρείας, ὥστε οἰοσδήποτε τὴν ἀπορρίπτει λογίζεται ὡς νά ἀναγνωρίζει ὅλη τὴν Τορά»²¹.

Οἱ ἠθικές προεκτάσεις αὐτῆς τῆς ἀντίληψεως μποροῦν νά εἰδωθοῦν στή Ραββινικὴ ἀπόφαση: «Ἐάν ἕνα ἄ-

τομο ὑποχρεοῦται, ὑπό τήν ἀπειλή θανατώσεώς του, νά παραβεῖ ὅλες τίς διατάξεις τῆς Τορά, δύναται νά τίς παραβεῖ ἐξαιρέσει ἐκεῖνων πού ἀφοροῦν τήν εἰδωλολατρεία, τήν ἀνηθικότητα καί τήν αἱματοχυσία»²².

Οἱ Ραββίνοι ὑποχρεώθηκαν κατά καιρούς νά ὑπερασπιστοῦν τή μονοθεϊστική περί Θεοῦ ἀντίληψη ἀπό ἐπιθέσεις τῶν πρώτων Χριστιανῶν, πού ἐπιζητοῦσαν τήν ἐδραίωση τῆς τριαδικῆς δοξασίας τους ἐπί τοῦ κειμένου τῆς Ἑβραϊκῆς Βίβλου. Ἡ σημαντικότερη περικοπή ἀναφορικά μέ αὐτό τό θέμα ἔχει ὡς ἑξῆς: «Οἱ Μινίμ²³ ἐρώτησαν τόν Ραββί Σιμλαί: πόσοι θεοί²⁴ ἐδημιούργησαν τό σύμπαν; Ἐκεῖνος ἀπάντησε: Ἐλάτε νά συμβουλευθοῦμε τίς «πρότερες ἡμέρες»²⁵, καθόσον εἶναι γραμμένο: «Ἐρώτησον τώρα περί τῶν προτέρων ἡμερῶν, αἵτινες ὑπῆρξαν πρότερόν σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον ἐπί τῆς γῆς». Δέν εἶναι γραμμένο ἐδῶ «ἐποίησαν», ἀλλά «ἐποίησεν», στόν ἐνικό, ὑπογραμμίζοντας ὡς ἐκ τούτου ἓνα ὑποκείμενο. Ἡ ἴδια ἀπάντηση ἰσχύει καί σχετικά μέ τό ἐδάφιο τῆς Γένεσις 1:1».

Καί τό ἀκόλουθο σχόλιο ὑποδηλώνει τήν ἀπάντηση σέ κάποια θρησκευτική ἀντιπαράθεση. «Ἐγώ εἶμαι ὁ πρῶτος καί Ἐγώ εἶμαι ὁ ἔσχατος καί ἐκτός Ἐμοῦ δέν ὑπάρχει Θεός»²⁶. «Ὁ Ἄγιος, ἄς εἶναι εὐλογητός, εἶπε: Ἐγώ εἶμαι ὁ πρῶτος — ἀφοῦ δέν ἔχω πατέρα· καί Ἐγώ εἶμαι ὁ ἔσχατος — ἀφοῦ δέν ἔχω ἀδελφό· καί ἐκτός Ἐμοῦ δέν ὑπάρχει Θεός — ἀφοῦ δέν ἔχω υἱό»²⁷.

Ἐφόσον ὁ μονοθεϊσμός ὑπῆρξε τό χαρακτηριστικό δόγμα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, πού τόν διέκρινε ἀπό τίς λοιπές

θρησκείες τῆς ἐποχῆς, ἔχουμε τήν διακήρυξη: «Οἰοσδήποτε πού ἀπορρίπτει τήν εἰδωλολατρεία, λογίζεται Ἑβραῖος»²⁸.

Ἄυλότης

Στενά συνδεδεμένη μέ τήν περί Ἐνότητος τοῦ Θεοῦ δοξασία, εἶναι ἡ διδασκαλία ὅτι Αὐτός στερεῖται κάθε σωματικῆς μορφῆς. Πρός ἐπεξήγηση τῶν πολυαριθμῶν βιβλικῶν κειμένων, ὅπου φυσικά ὄργανα ἀποδίδονται εἰς Αὐτόν, οἱ Ραββίνοι παρετήρησαν: «Δανειζόμεστε ὄρους ἀπό τά δημιουργήματά Του καί τούς ἀποδίδουμε σ' Αὐτόν, ὥστε νά βοηθηθεῖ ἡ κατανόηση»²⁹.

Πρός ὑποβοήθηση τῆς κατανόησεως τοῦ αὐλοῦ Θεοῦ μέσα στό σύμπαν, ἐπιχειρεῖται κάποια ἀναλογία μέ τό αὐλο τμήμα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης — τήν ψυχή. «Ὅπως ὁ Ἄγιος, ἄς εἶναι εὐλογητός, πληρεῖ ὅλον τόν κόσμον, ἔτσι καί ἡ ψυχή πληρεῖ ὅλο τό σῶμα. Ὅπως Αὐτός βλέπει, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ἰδῶθεῖ, ἔτσι καί ἡ ψυχή βλέπει, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ἰδῶθεῖ. Ὅπως Αὐτός συντηρεῖ ὅλον τόν κόσμο, ἔτσι καί ἡ ψυχή συντηρεῖ ὅλο τό σῶμα. Ὅπως Αὐτός εἶναι ἀγνός, ἔτσι καί ἡ ψυχή εἶναι ἀγνή. Ὅπως Αὐτός ἐδρεύει στό ἐσώτατο τμήμα τοῦ συμπαντος, ἔτσι καί ἡ ψυχή ἐδρεύει στό ἐσώτατο τμήμα τοῦ σώματος»³⁰.

«Κάποτε κάποιος ἐρώτησε τόν Ραββάν Γκαμαλιέλ πού βρίσκεται ὁ Θεός. Ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Δέν γνωρίζω». Εἶπε ὁ ἄλλος: «Αὐτή εἶναι ἡ σοφία σου, ὥστε κάθε μέρα ἀναπέμεις εἰς Αὐτόν προσευχές, χωρίς νά γνωρίζεις πού βρίσκεται!». Τοῦ εἶπε ὁ Ραββάν Γκαμαλιέλ: «Μέ ἐρώτησες σχετικά μέ Ἐναν, ὁ Ὅποιος βρίσκεται μακριά ἀπό μένα σέ ἀπόσταση ἀντίστοιχη μέ ταξίδι τριῶν χιλιάδων καί πεντακοσίων ἐτῶν»³¹. Ἐπίτρεψέ μου νά ἐρωτήσω γιά κάτι πού βρίσκεται μαζί σου ἡμέρα καί νύχτα — ἀναφέρομαι στήν ψυχή σου!». Ὁ ἄλλος εἶπε: «Δέν γνωρίζω». Τότε ὁ Ραββίνος ἀναπάντησε: «Ἄδυνατεῖς νά μου πεῖς τήν τοποθεσία γιά κάτι πού βρίσκεται μαζί σου καί μέ ἐρωτᾷς γιά Ἐναν, ὁ Ὅποιος βρίσκεται μακριά ἀπό μένα σέ ἀπόσταση ἀντίστοιχη μέ ταξίδι τριῶν χιλιάδων καί πεντακοσίων ἐτῶν!». Τότε ὁ ἄλλος εἶπε: «Ἐμεῖς πράττουμε ὀρθῶς, διότι λατρεύουμε τά ἔργα τῶν χειρῶν μας πού πάντοτε μπορούμε καί τά βλέπουμε». «Μάλιστα — ἦταν ἡ ἀπάντησή — μπορεῖτε καί βλέπετε τά ἔργα τῶν χειρῶν σας, ὅμως ἐκεῖνα ἀδυνατοῦν νά σᾶς δοῦν. Ὁ Ἄγιος, ἄς εἶναι εὐλογητός, βλέπει τά ἔργα τῶν χειρῶν Του, ὅμως ἐκεῖνα ἀδυνατοῦν νά τόν δοῦν!»³².

Ἡ Ραββινική λογοτεχνία περιέχει ἀναρίθμητα κείμενα, τά ὁποῖα καταπλήσσουν τόν ἀναγνώστη ἐξαιτίας τῶν ἐντόνων ἀνθρωπομορφικῶν περιγραφῶν τοῦ Θεοῦ. Αὐτός περιγράφεται ὡς φέρων **τεφλίμ**³³, καλυπτόμενος μέ **ταλέτ**³⁴, προσευχόμενος, μελετῶν τήν Τορά ἐπί τρεῖς ὥρες ἡμερησίως³⁵ καί ὀδυρόμενος γιά τίς ἀποτυχίες τῶν δημιουργημάτων Του³⁶. Ἀπεικονίζεται ἐπίσης ἐκτελών ὀρισμένες πράξεις πού θά ἐθεωροῦντο ἀξιεπίαινες σέ σχέση μέ τόν ἄνθρωπο: ἐπιδεικνύει ἐνδιαφέρον γιά τόν γάμο τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὐας³⁷, ἐπισκέπτεται τούς ἀρρώστους, συμπονᾷ μέ τούς πενθοῦντες καί θάπτει τούς νεκρούς³⁸.

Ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ὁποιαδήποτε ἐρμηνεία τῶν παραπάνω κειμένων, εἶναι ἀδύνατο νά δεχθούμε ὅτι οἱ συντάκτες τους πίστευαν εἰς ἓνα ἐνσώματο Θεό, ὁ ὁποῖος ὄντως ἐξετέλεσε τίς πράξεις πού ἀποδίδονται εἰς Αὐτόν.

Ἐξώφυλλο τῆς ἠθικολογικῆς πραγματείας «Σαρε Τσονβά», τοῦ Ραββίνου Γιονά Τζερόντι (π. 1200 - 1263). Κρακοβία, 1595.

Ἀπανθίσματα ἀπό τό Ταλμούδ

Ὅρισμένοι βλέπουν σ' αὐτές τίς περιγραφές «τὴν ἐξανθρώπιση τῆς θεότητας καὶ τῆς ἀποδόσεως εἰς Αὐτόν ὅλων τῶν ιδιοτήτων καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν πού τεύχουν νὰ καταστήσουν Αὐτόν προσιτόν εἰς τόν ἄνθρωπο»³⁹. Πιθανότερο, ὅμως, εἶναι ὅτι πίσω ἀπὸ αὐτὰ τὰ κείμενα κρύβεται ἡ δοξασία τῆς μιμήσεως. Δηλαδή, ὁ Θεός ἐμφανίζεται ὡς τηρῶν ὁ ἴδιος τίς ἐντολές πού ἐπιθυμεῖτε νὰ τηροῦνται ἀπὸ τὸν Ἰσραήλ.

Πανταχοῦ Παρουσία

Συνακόλουθο μέ τὴν ἰδέα τῆς ἀυλότητας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἰδέα τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας Αὐτοῦ. Ἐνα σῶμα ὑφίσταται, ὑποχρεωτικῶς, ἐντός τοῦ χώρου, ἐνῶ δι' ἕνα Πνεῦμα ἡ ἐννοια τοῦ χώρου εἶναι ἀνευ σημασίας. Ἐνας συνήθης ὅρος στὴ Ραββινικὴ λογοτεχνία γιὰ τὴ Θεότητα εἶναι «Ἄμακόμ», «Ὁ Τόπος», πού ἀπορρέει ἀπὸ τὴ δοξασία: «Ὁ Ἅγιος, ἅς εἶναι εὐλογητός, εἶναι ὁ τόπος τοῦ σύμπαντός Του· τό σύμπαν ὅμως δέν εἶναι ὁ τόπος Του»⁴⁰, ἥτοι, Αὐτὸς περιβάλλει τό διάστημα, ὅμως τό διάστημα δέν Τόν περιβάλλει.

Στό Μιδράς ἀναφέρεται ὁ ἀκόλουθος διάλογος ἀνάμεσα σέ κάποιον Ἑθνικὸ καὶ ἕναν Ραββίνο. Ρώτησε ὁ πρῶτος: «Γιατί ὁ Θεὸς μίλησε μέ τὸν Μωυσὴ μέσα ἀπὸ μιά βάτο»; Ἀπάντησε ὁ δεύτερος: «Γιὰ νὰ διδάξει πῶς δέν ὑπάρχει τόπος κενός ἐκ τῆς Θείας Παρουσίας, οὔτε ἔστω ἕνα ταπεινὸ ἀντικείμενο ὅπως ἡ βάτος»⁴¹. Τό ρητό πού ἀκολουθεῖ ἀποδίδεται στό Θεό: «Σέ κάθε τόπο, ὅπου θὰ συναντήσεις ἀποτυπώματα ἀνθρώπων, ἐκεῖ εἶμαι Ἐγώ»⁴².

Τό ἐρώτημα πῶς δύναται ὁ Θεὸς νὰ βρῆσκει ταυτόχρονα παντοῦ, ἔτυχε ποικίλων ἀπαντήσεων. Μιά ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις πού παρέχονται εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθη ἀναλογία: «Θά ἡμποροῦσε νὰ παρομοιασθεῖ μέ ἕνα σπήλαιο στὴν ἀκροθαλασσιά. Ἡ φουρτουνιασμένη θάλασσα κατακλύζει μέ τὰ νερά τῆς τό σπήλαιο· ὅμως, τὰ νερά τῆς θάλασσας δέν μειώνονται. Παρομοίως, καίτοι ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἦταν πλήρης ἀπὸ τὴ λαμπρότητα τῆς **Σεχινά**⁴³, αὐτὴ οὐδόλας μειώθηκε εἰς τό σύμπαν»⁴⁴.

Ἄλλες ἐρμηνεῖες πού προτάθηκαν, σκιαγραφοῦνται σέ ἱστορίες ὅπως οἱ ἀκόλουθες: «Κάποιος Σαμαρείτης ρώτησε τὸν Ραββὶ Μείρ: «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δεχθοῦμε τὴ δὴλωση τῆς Γραφῆς: Δέν πληρῶ Ἐγὼ τὸν Οὐρανὸ καὶ τὴν Γῆν»⁴⁵. Δέν ὀμίλησε μέ τὸν Μωυσὴ μέσω τῶν δύο μοχλῶν τῆς Κιβωτοῦ;». Ὁ Ραββίνος τοῦ ζήτησε νὰ φέρει δύο μεγάλους καθρέπτες καὶ νὰ κοιτάξει τὴν ἀπεικόνισή του μέσα σ' αὐτούς. Τὴν εἶδε σέ μεγέθυνση. Κατόπιν τοῦ ζήτησε νὰ φέρει δύο μικροὺς καθρέπτες καὶ νὰ κοιτάξει μέσα σ' αὐτούς. Εἶδε τὴν ἀπεικόνισή του σέ σμίκρυνση. Τότε ὁ Ραββὶ Μείρ εἶπε: «Ἐάν ἐσύ, ἕνας κοινὸς θνητός, δύνασαι κατὰ βούληση νὰ μεταβάλλεις τό παρουσιαστικό σου, πόσο πῶς πολὺ μπορεῖ νὰ πράξει τοῦτο Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος ἐλάλησε καὶ ἐγένετο ὁ κόσμος!»⁴⁶.

«Κάποιος αἰρετικὸς εἶπε στὸν Ραββάν Γκαμλιέλ: Σεῖς οἱ Ραββίνοι διακηρύσσετε ὅτι ὅπου συνέρχονται δέκα⁴⁷ ἄτομα γιὰ νὰ προσευχηθοῦν, ἐκεῖ ἐνυπάρχει ἡ **Σεχινά** τότε, ὅμως, πόσες **Σεχινόθ** ὑπάρχουν; Ὁ Ραββίνος φώναξε τὸν ὑπηρέτῃ τοῦ αἰρετικοῦ καὶ τὸν κτύπησε μέ μιά κουτάλα. «Γιατί τὸν κτύπησες», ρώτησε ὁ τελευταῖος καὶ ὁ Ραββίνος ἀπάντησε: «Ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ὑπάρχει στὴν οἰκία ἐνός ἀπίστου». «Ὅμως ὁ ἥλιος λάμπει σ' ὅλο τὸν κόσμο», ἀντίτεινε ὁ αἰρετικὸς καὶ ὁ ραββίνος ἀνταπάντη-

Σελίδα ἀπὸ τὴν Ἀγκαδα Βενετίας (1609), ὅπου ἀπεικονίζονται οἱ ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο Ἰσραηλίτες, μεταφέροντες καὶ τὰ ὄσια τοῦ Ἰωσηφ.

σε: «Ἐάν ὁ ἥλιος, πού εἶναι ἕνα ἀπὸ τίς μυριάδες ἑκατομμύρια ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ καὶ ἐνυπάρχει σέ κάθε σημεῖο τοῦ κόσμου, πόσο πολὺ μπορεῖ ἡ **Σεχινά** νὰ λάμπει σ' ὅλο τό σύμπαν!»⁴⁸.

Ἐνας λόγος γιατί ἀποδόθηκε τόση μεγάλη ἐμφαση στὴν ἰδέα τῆς Θείας πανταχοῦ παρουσίας, ἦταν γιὰ νὰ συνειδητοποιήσει ὁ ἄνθρωπος ὅτι πάντοτε τελεῖ ὑπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ραββὶ Γεουδά, συντάκτης τῆς Μισνά, εἶπε: «Ἀναλογίσθητι τρία τινὰ καὶ δέν θὰ περιέλθης εἰς χεῖρας τῆς ἁμαρτίας: γένωσκε τί εἶναι ὑπεράνω σου — ὀφθαλμὸς ὄρων καὶ οὐς ἀκούουν καὶ πᾶσαι αἱ πράξεις σου ἐν τῷ βιβλίῳ γεγραμμένα»⁴⁹.

Ὁ Ραββὶ Γιοχανάν Μπέν Ζακκά ἀπηύθυνε ἀπὸ τό ἐπιθανάτιο κρεβάτι πρὸς τοὺς μαθητὲς του τὴν ἀκόλουθη προτροπὴ: «Εἶθε τό θέλημά Του ὅπως ὁ φόβος τοῦ Οὐρανοῦ νὰ εἶναι ἐπάνω σας ἐξίσου ἔντονος, ὡς τοῦ ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος». Ἐκείνοι ἀναφώνησαν: «Μόνον ἐξίσου!». Καὶ αὐτὸς ἀπάντησε: «Εἶθε νὰ εἶναι ἐξίσου ἔντονος· διότι γνωρίζετε πῶς ὅταν κάποιος πρόκειται νὰ διαπράξει μίαν παρανομία, λέει: ἐλπίζω κανεῖς νὰ μὴν μέ δεῖ»⁵⁰. Ἡ σκέψη, συνεπῶς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξακολουθητικὴ ἐπιτήρηση τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ ἀποτελέσει ἰσχυρὸν ἀνασταλτικὸν παράγοντα κατὰ τῆς παρανομίας.

Τό γεγονός ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ξεφύγει κανεὶς τῆς Θείας Παρουσίας, σκιαγραφεῖται παραστατικῶτα στὴ συζήτηση τοῦ Ραββὶ Γιοσέ καὶ μιᾶς Ρωμαίας ἐπιστάτριας. Εἶπε ἐκείνη: «Ὁ θεὸς μου εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν δικό σου, διότι ὅταν ὁ Θεὸς σου ἀποκαλύφθηκε στὸν Μωυσὴ μέσα ἀπὸ τὴν φλεγώμενη βάτο, ἐκεῖνος ἀπέκρυψε τό πρόσωπό του· ὅταν ὁμοῦς ἀντίκρυσε τό φίδι, πού εἶ-

Ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου «Κουζαρί», ἔργο τοῦ περιφημοῦ φιλόσοφου καὶ ποιητῆ Ραββὶ Γεουντὰ Ἀλεβή, 12ος αἰώνας. Ἡ Μενορά ἀποτελεῖ τὸ ἐκδοτικὸ σύμβολο τοῦ Μεϊρ Παρένζο, Βενετία 1547.

ναὶ ὁ θεός μου, «ἔφυγε ἀπ’ ἔμπροσθεν αὐτοῦ»!⁵¹. Ὁ Ραββίνος ἀπάντησε: «ὅταν ὁ Θεός μας ἀποκαλύφθηκε στὸν Μωυσῆ μέσα ἀπὸ τὴ βάτο, δὲν ὑπῆρχε τόπος ὅπου θά μπορούσε νά διαφυγεί ἀφοῦ Αὐτός βρίσκεται παντοῦ. Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ, ὅμως, τὸ φίδι πού εἶναι θεός σου, δὲν χρειάζεται παρά ἕνα νά ὀπισθοχωρήσει δύο ἢ τρία βήματα γιὰ νά ξεφύγει ἵπ;» αὐτό!⁵².

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Ἐξοδος Ραββά, 5:14.
- Γένεσις Ραββά, 38:13. Ἡ ἀναφορά ἐδῶ εἶναι γιὰ τὸ πνεῦμα πού φέρει ὁ ἄνθρωπος.
- Μιδράς Ἀγκαδόλ, ἐκ. S. Schechter, 1:189.
- Στὸ Ἑβραϊκὸ προσευχολόγιο, ὁ Θεός ἀναφέρεται ὡς «ἀνανεώνων καθημερινῶς τὸ ἔργο τῆς δημιουργίας» (Σημ. Μ.: Βλέπε *Καθημερινόν Προσευχολόγιον*», σελ. 93).

- Μεχίλτα, 18:12.
- Πραγμ. Χουλίν, 59β.
- Ψαλ. 14:1, 53:1, 10:13 καὶ Ἱερ. 5:12.
- Πραγμ. Μπ. Μπάθρα, 16β.
- Γένεσις Ραββά, 26:6.
- Ὁ ὅρος **Ἐπικούριος** μ’ αὐτὴ τὴν ἔννοια συναντᾶται καὶ στὸν Ἰώσηπο, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στοὺς ἀνθρώπους «πού ἀποκλείουν τὴν πρόνοια ἀπὸ τὴ ζωῆ, πού δὲν πιστεύουν ὅτι ὁ Θεός φροντίζει τὸν κόσμον, οὔτε ὅτι τὸ σύμπαν κυβερνᾶται καὶ τελεῖ ὑπὸ ἔλεγχου, ἀλλὰ λέγουν ὅτι ὁ κόσμος φέρεται ἀπὸ μόνου του, χωρὶς ἀφεντικό καὶ χωρὶς φύλακα», (Ἀρχ. 10 - 11:7).
- Τοσέφτα Σαβουώτ, 3:6.
- Δευτερονόμιον, 6:4.
- Πραγμ. Μπεραχώτ, 2:2.
- Πραγμ. Σανεδρίν, 38α.
- Γένεσις Ραββά, 1:3.
- Ἡσαΐας, 44:24.
- Δευτερονόμιον Ραββά, 2:31.
- Σιφρέ Ἀριθμοί, 111.
- ὁ.ἀ.
- Πραγμ. Ὁραγιόθ, 8α.
- Πραγμ. Χουλίν, 5α.
- Πραγμ. Σανεδρίν, 77α.
- Ἡ λέξη σημαίνει «αἰρετικός», ἐνίοτε ἀναφέρεται στοὺς Χριστιανοὺς. Ἐπὶ τοῦ θέματος βλ. R.T. Herford "Christianity in Talmud and Midrash" καὶ εἰδικότερα σ. 255.
- Σημ. Μ.: Τὸ ἐρώτημα ἀφορᾶ τὸ πρῶτο ἐδάφιο τῆς Γένεως, ὅπου κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸ κείμενο ὁ Θεός ἀποκαλεῖται διὰ τοῦ ὀρου **ΕΛΟ'Ι'Μ**, λέξη μὲ μορφὴ πληθυντικού. Ἡ Ἑβραϊκὴ παράδοση ἐκλαμβάνει αὐτὸ τὸν ὄρο ὡς pluralis majestis, «πληθυντικὸ μεγαλοπρέπειας».
- Σημ. Μ.: Δηλαδή, τὸ ἐδάφιο ὅπου ἀναφέρεται ἡ ἔκφραση περὶ τῶν «προτέρων ἡμερῶν», ἧτοι Δευτερονόμιον, 4:32.
- Ἡσαΐας, 44:6.
- Ἐξοδος Ραββά, 29:5.
- Πραγμ. Μεγκιλτά, 13α.
- Μεχίλτα, 19:18.
- Πραγμ. Μπεραχώτ, 10α.
- Ὁ Θεός πιστεύετο, κατοικεῖ στὸν ὕψιστο, ἧτοι τὸν ἕβδομο οὐρανό, ἡ δὲ ἀπόσταση μεταξὺ κάθε οὐρανοῦ ἀπαιτοῦσε ταξίδι πεντακοσίων ἐτών (Πραγμ. Χαγκίγκα, 13α).
- Μιδράς Ψαλμοί, 103:1.
- Πραγμ. Μπεραχώτ, 3β. Σημ. Μ.: Σύμβολα: δύο μικρὲς δερμάτινες θήκες, πού περιέχουν περγαμινές μὲ κείμενα τῆς Πεντατεύχου, πού φέρουν οἱ ἄνδρες στὸ κεφάλι καὶ τὸν ἀριστερὸ βραχίονα κατὰ τὴν καθημερινὴ πρωινὴ προσευχῆ.
- Πραγμ. Ρῶς Ἀσσανά, 17β. Σημ. Μ.: Σάλι σὲ ὀρθογώνιο σχῆμα πού φέρουν οἱ ἄνδρες κατὰ τὴν πρωινὴ προσευχῆ.
- Πραγμ. Ἀβοντά Ζαρά, 3β.
- Πραγμ. Χαγκίγκα, 5β.
- Πραγμ. Μπεραχώτ, 61α.
- Γένεσις Ραββά, 8:13.
- Βλ. S. Schechter, "Aspects of Rabbinic Theology", σ. 36.
- Γένεσις Ραββά, 68:9.
- Ἐξοδος Ραββά, 2:5.
- Μεχίλτα, 17:6.
- Σημ. Μ.: Ὁρος τῆς ραββινικῆς σκέψης γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς ἔννοιας τῆς Θείας Παρουσίας.
- Ἀριθμοί Ραββά, 12:4.
- Ἱερεμίας, 22:24.
- Γένεσις Ραββά, 4:4.
- Ἡ ἀπαρτία πού ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν τέλεση λειτουργίας.
- Πραγμ. Σανεδρίν, 39α.
- Πραγμ. Ἀβώτ, 2:1.
- Πραγμ. Μπεραχώτ, 28β.
- Βλ. Ἐξοδος, 4:3.
- Ἐξοδος Ραββά, 3:12.

(Ἀπὸ τὸ Everyman's Talmud — New York: Shoken Books, 1975).

Ο έξηλεκτρισμός τής Θεσσαλονίκης καί οί 'Ισραηλίτες υπάλληλοι τής «ΚΕΤΗΘ»

Του κ. ΙΩ. ΣΑΛΑΠΑΣΙΔΗ, Ήλεκτρολόγου - Μηχανικού τής ΔΕΗ

Στό τεύχος 87 - 88, Μάιος - Ιούνιος 1986 τών «Χρονικών», αναφερθήκαμε σύντομα αλλά πολύ περιεκτικά στις συνέπειες πού προέκυψαν γιά τούς 'Ισραηλίτες υπαλλήλους τής «ΚΕΤΗΘ» από τή γερμανική κατοχή.

Στήν τελευταία παράγραφο του πίο πάνω δημοσιεύματος αναφέρεται ή αντίδραση τής ελληνικής πολιτείας στις επιθυμίες τών τοπικών γερμανικών στρατιωτικών αρχών, γιά τήν απομάκρυνση τών 'Ισραηλιτών από τίς εγκαταστάσεις τής Κρατικής 'Εταιρείας Τροχιοδρόμων καί Ήλεκτροφωτισμού Θεσσαλονίκης.

Παρακάτω, παραθέτουμε τό κείμενο, στό όποίο αναφέρονται αναλυτικά οί 'Ισραηλίτες υπάλληλοι πού απομακρύνθηκαν, καθώς καί τά διάφορα τμήματα στά όποία ύπηρετούσαν. Τέλος, στήν τελευταία παράγραφο αναφέρεται ή φροντίδα τής πολιτείας, γιά τήν όποία νομίζουμε ότι δέν χρειάζεται ιδιαίτερο σχόλιο. Ή στοργή καί ή δικαιοσύνη τής 'Ελληνικής Πολιτείας είναι φανερή.

Μέ τήν εύκαιρία, παρακαλώ όσους διαθέτουν στοιχεία πού θά μπορούσαν νά βοηθήσουν τήν έρευνα - μελέτη μου, μέ θέμα «**Ιστορία του έξηλεκτρισμού τής Θεσσαλονίκης**», νά μου τά στείλουν.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

"Εχοντες ύπ' όψιν τήν ύπ' αριθμ. 1625/10.3.943 αναφοράν τής ΚΕΤΗΘ δι' ής αναφέρει ήμίν ότι από τής 6ης Μαρτίου έ.έ. άπηγορεύθη παρά τών 'Αρχών Κατοχής Θεσσαλονίκης εις τούς 'Ισραηλίτας ή απομάκρυνσίς των εκ του ώρισμένου χώρου ένθα εγκαταστάθησαν πρό τινος καί ή μετάβασίς των εις άλλα μέρη τής πόλεως Θεσσαλονίκης, έν οίς περιλαμβάνονται καί οί κάτωθι 'Ισραηλίται υπάλληλοι τής ΚΕΤΗΘ μή δυνάμενοι διά τήν ως άνω αίτίαν νά παράσχωσιν τάς ύπηρεσίας αύτών εις ταύτην, ήτοι:

Α. Ύπάλληλοι Γραφείων

- 1) Δαβίδ Κόβο, Τμηματάρχης Α'
- 2) Άλμπέρτον Φλωρεντήν, Τμηματάρχης Β'
- 3) Σαλιέλ Όβαδία, Λογιστής Α'
- 4) Μαίρη 'Ρέρα, Λογιστής Α'
- 5) Μαΐρ Μωσέ, Λογιστής Α'
- 6) Ρετζίνα Λεβή, Γραμματεύς Β'
- 7) Σολομών Μатарάσο, Εισπράκτωρ φ.
- 8) Βιδάλ Καμπιλή, Εισπράκτωρ φ.
- 9) 'Ισαάκ 'Αρδίτι, Ύπολογ.
- 10) 'Ηλίας Στρούγκο, Ύπογραμμ.
- 11) Σολομών Μатарάσο, ήμερ. γραφεύς.

Β. Ύπηρεσία Δικτύου Φωτισμού

- 12) Χαΐμ Μπενσουσάν, 'Αρχιτεχνίτης Ήλεκτρ.
- 13) Σαμουέλ Χαουέλ, Ήλεκτροτεχνίτης.

Γ. Ύπηρεσία Α' Έργοστασίου Παραγωγής

- 14) Λεών Δαφφάν, Ήλεκτροτεχνίτης
- 15) 'Ισαάκ Μάνο, Ήλεκτροτεχνίτης
- 16) Μωρίς Δαφφάν, Ήλεκτροτεχνίτης
- 17) Μπεσόν 'Αβαγιού, Ήλεκτροτεχνίτης.

Δ. Ύπηρεσία Β' Έργοστασίου Παραγωγής

- 18) Μαΐρ 'Αδεγέζ, Μηχανοδηγός

- 19) 'Αλβέρτος Σοέλ, Ήλεκτροτεχνίτης. 'Εάν δέν θά δυνηθ ή νά παράσχη τάς ύπηρεσίας του.
- 20) Δαβίδ Κάστρο, 'Αρχιτεχνίτης Ήλεκτρ.

Ε. Ύπηρεσία "Ελξεως Τροχ/μων

- 21) 'Ισαάκ Τσίκου, 'Αρχιτεχνίτης Ήλεκτρ.
- 22) 'Αλβέρτος Ναχαμάς, Συναρμολόγος
- 23) 'Ιωσήφ Σιών, Ήλεκτροτεχνίτης.

ΣΤ. Ύπηρεσία Κινήσεως Τροχιοδρόμων

- 24) Σαλιέλ Ναταράσο, γραφεύς φυλ. πορείας
- 25) 'Ισαάκ Μήτσε, Όδηγός
- 26) 'Ισαάκ Σαμπόν, Όδηγός
- 27) Μουσιόν Μπέγκος, Όδηγός
- 28) Μωύς Ναχαμούλης, Εισπράκτωρ
- 29) 'Εφραήμ Σιών, Εισπράκτωρ

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

όπως χορηγώνται εις τούς ούτω εύρισκομένους έξ ανωτέρας βίας εκτός ύπηρεσίας ως άνω υπαλλήλους τής ΚΕΤΗΘ αί πλήρεις αποδοχαί αύτών μεθ' όλων τών σχετικών αύξήσεων άκριβείας βίου, ως καί τό συσσίτιον τών διατρεφομένων παρ' αύτών μελών οικογενείας, ούχι δε καί τό άτομικόν αύτών συσσίτιον, μέχρι 31 Μαΐου.

Οί Ύπουργοί

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Σ. Μουτούσης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
καί Ειδική Έντολή
Ι. Κωνιωτάκης

'Ανακοίνωσις:

- 1) ΚΕΤΗΘ Θεσσαλονίκη
- 2) Δ/σιν Ε' του'εις ίδιου Ύπουργείου
'Ακριβές αντίγραφον

Προσκύνημα στήν 'Ανδρίτσαίνα

Μετά από 43 χρόνια
Του κ. Ι.Μ. ΜΠΕΣΣΟ

Πέρασαν ολόκληρα 43 χρόνια από την ημέρα που καταφύγαμε στην 'Ανδρίτσαίνα, 4 'Ελληνες — 'Εβραίοι τό θρήσκειμα — έξ 'Ιωαννίνων, τή υποδείξει του άειμνήστου ανθρωπιστή και γενναίου **Νίκου Μητρόπουλου**, γιά νά γλυτώσουμε από τά νύχια του έπάρτου κατακτητή τής πατρίδας μας.

Οί 'Ανδριτσάνοι, όπως κι ή συντριπτική πλειοψηφία του γενναίου έλληνικού λαού, μάς δέχθηκαν μ' άνοιχτές τίς άδελφικές άγκάλες των και μάς βοήθησαν νά αποφύγουμε τό μοιραίο στά τερατώδη στρατόπεδα συγκεντρώσεως, πού μέ τή γνωστή μεθοδική κτηνωδία τους έξολόθρεψαν έκατομμύρια άθώων ατόμων, γιά νά χρησιμοποιήσουν τά πτώματα των θυμάτων τους γιά θεμέλια τής ύπερανωτέρας 'Αρίας φυλής των.

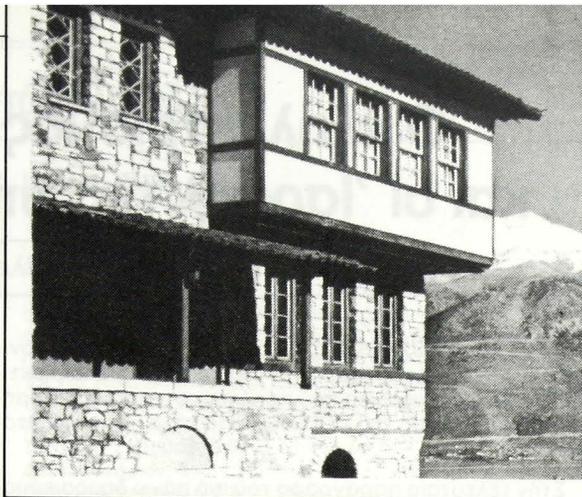
Μού ήλθε αυτόματα στή μνήμη μου μία φράση από τό ήμερολόγιο τής τραγικής δεκαπεντάχρονης 'Εβραϊοπούλας του "Αμστερνταμ, τής "Αννας Φράνκ, πού κρυβόταν μέ τούς γονείς της σέ μία σοφίτα κι άκούοντας κλάμματα, θρήνους και κραυγές απογνώσεως, κρυφοκοίταζε πίσω από τά παντζούρια κι είδε μέ τρομάρα τήν άπάνθρωπη μεταχείριση των άθώων γυναικοπαίδων και ύπερηλίκων από τούς βάρβαρους ναζήδες κι έτρεξε στό ήμερολόγιό της κι έγραψε ότι «ουδέποτε τέτοια κτήνη έπάτησαν τή γή».

Μέ τήν άπελευθέρωση τής πολυπαθοūs πατρίδος μας από τό βάρβαρο ζυγό του κατακτητή, έκανα **τάμα** νά έπιστρέψω γιά προσκύνημα στήν 'Ανδρίτσαίνα και νά εκφράσω τήν ειλικρινή εύγνωμοσύνη μου στους ανθρωπιστές και γενναίους 'Ανδριτσάνους, μεταξύ αυτών οι οικογένειες του **Γιαννάκου Μπούτη, Πέτρου και Παυσαβία Κανελλόπουλου, 'Αποστόλη και Δημήτρη Μαλάμη, Ζαφειρόπουλοι, Ζάρα, Λούτη** κι έκατοντάδες άλλων οικογενειών πού κινδύνευσαν τή ζωή τους γιά χάρη μας.

'Ιδιαίτερα εύγνωμοσύνη στήν άείμνηστη **'Αθηνά Κίκου** και τήν κόρη της **Φρόσω**, πού μέ τή θερμή στοργή των και γενναιοφροσύνη των προς ήμάς, μέ τόν άρχοντικό, εύγενικό και πραιο χαρακτήρα τους, επέτυχαν νά γεμίσουν τό κενό στίς καρδιές μας, εξαιτίας του άδικου χαμού των γονέων μας κι άδελφών μας στά κτηνώδη κι άπάνθρωπα στρατόπεδα συγκεντρώσεως του "Αουσβιτς, Νταχάου κ.λπ.

Δανείζομε λίγες στροφές του 'Εθνικού μας "Υμνου, γιά νά δώσω τήν πρέπουσα εικόνα τής αυτοθυσίας του ήρωικού έλληνικού λαού: «Κι άρχει νά 'ρθει εκείνη ή μέρα κι ήσαν όλα σιωπηλά, γιατί τά 'σκιαζε ή φοβέρα και τά πλάκωνε ή σκλαβιά». 'Ο γενναίος έλληνικός λαός δέν σιώπησε, ούτε σκιαχτηκε τή φοβέρα κι ούτε δέχθηκε νά τόν πλακώσει ή σκλαβιά, παρά γιγάντωσε τό άνάστημά του, πολέμησε τόν έπάρτο κατακτητή, αναγκάζοντάς τον σέ ήττα και ντροπή και καθάρισε μία και καλή τό "Αγιο χάμα τής πατρίδας μας.

'Η δέ εύγενική και μικρόσωμη **'Αθηνά Κίκου**, ύψωσε τό άνάστημά της σαν ένα μυθικό γίγαντα και περιφρόνησε

τίς φοβέρες του βάρβαρου κι άκαρδου κατακτητή και μέ τή γνωστή εύγενική πραοτήτά της εξακολούθησε τό εύεργετικό της έργο, πού τής δικαίωσε μία έκλεκτή θέση στό πάνθεον των άειμνήστων Σουλιτοπούλων. 'Η 'Ανδρίτσαίνα ούτε γέννησε κι ούτε γαλούχησε Πηλιογούσηδες, παρά ύπεβλήθη σ' άμέτρητες αίματηρές θυσίες, γιά νά κατατροπώσει τόν κτηνώδη κατακτητή πού μόλυνε τήν όμορφη πατρίδα μας στό πέρασμά του.

Κανένας όμόθρησκός μου δέν ξεχνά κι ούτε θά ξεχάσει τή γενναιοψυχία του άείμνηστου **'Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού** και τήν άνδρεία του τότε 'Αρχηγού τής 'Αστυνομίας **'Αγγέλου 'Εβερτ**, πού μάς χορήγησαν πλαστές ταυτότητες γιά νά μπορέσουμε νά ξεφύγουμε τόν θανάσιμο κλοιό των βαρβάρων ναζήδων.

'Ο γενναίος και ύπερήφανος έλληνικός λαός, κατά τή διάρκεια τής τρισχιλιετούς ενδόξου ιστορίας του, ήρωικός και άφοβος, πρωτοπόρος, αγωνίστηκε κι έχυσε ποτάμια αίματος γιά τήν άνεξαρτησία κι έλευθερία του ατόμου, του πνεύματος, τής σκέψης, του λόγου, τής τιμής, των ήθικων αξιών και τό πασιγνωστο ρωμείο φιλότιμο, ουδέποτε όμως, και τονίζω ουδέποτε, γιά πετροδολαρία.

Μεταπολεμική προσωπική τραγωδία μ' άνάγκασε νά μεταναστεύσω και νά ζήσω τά τελευταία 30 χρόνια στήν Ξενιτιά. Μόλις τήν παρελθούσα εβδομάδα, ό Πολυεύσπλαχνος μ' άξίωσε νά πραγματοποιήσω τό προσκύνημά μου στήν 'Ανδρίτσαίνα, κι όπως πάντα, οι καλοί μου και γενναίοψυχοι 'Ανδριτσάνοι μέ δέχθηκαν μ' άνοιχτές τίς άδελφικές τους άγκάλες και μέ τή γνωστή τους αξιοπρέπεια εκτίμησαν τήν αίώνια εύγνωμοσύνη μου κι εύχαριστίες μου. Χύθηκαν άρκετά δάκρυα χαράς και καταναλώθηκαν πολλά λίτρα κρασιού γιά τό συγκινητικό αυτό γεγονός.

'Ο καθένας μας χωριστά κι όλοι μας ένωμένοι, άς άφιερώσουμε τίς φυσικές και πνευματικές δυνάμεις μας γιά μία δίκαια παγκόσμια ειρήνη, χωρίς πολέμους κι αίματοχυσίες, ούτως ώστε οι έρχόμενες γενεές νά μή ζήσουν τίς τραγικές ήμέρες και τήν κόλαση πού έζησε και ζει ή γενιά μας.

"Ενα μεγάλο εύγε στους γενναίους 'Ανδριτσάνους κι ένα μέγιστο εύγε στον μεγαλόψυχο και ήρωικό έλληνικό λαό. Είθε ό Πανάγαθος νά προστατεύει και διαφυλάττει τήν όμορφη 'Ελλάδα μας.

(*Ο Ι.Μ. Μπέσσο είναι ένας από τούς επιζήσαντες από τό 'Ολοκαύτωμα 'Εβραίους από τά 'Ιωάννινα. Σήμερα ζει στις ΗΠΑ. Τό παραπάνω σημείωμα τό έγραψε στις 6.10.1986*).

ΞΑΓΝΙΣΜΟΣ

Της Κυρίας ΑΛΕΚΑΣ ΜΑΝΤΖΟΥΛΙΝΟΥ

Σάν όλες τις άλλες ημέρες, και εκείνη τήν ημέρα, ο λοχαγός Χάιντς Ρέντερ έφερε βόλτα όλη τήν πόλη. Σκοπός του ήταν να ρωτήσει, να ψάξει, να μάθει, να βεβαιωθεί πώς όλοι οι κάτοικοί της ήταν χριστιανοί. Μπορεί και μωαμεθανοί και άθρησκοι, όχι όμως έβραίοι. Γιατί κανένας έβραϊός δεν μπορούσε να χει θέση στην ελληνική γη που κάτεχε και διοικούσε τότε τό Τρίτο Ράιχ.

Χρόνια στην ύπηρεσία των Ναζήδων. ΄Αξεδίψαστος από τό δηλητήριο του ρατσισμού κατεύθυνε τήν έρευνα και τούς διωγμούς των Έβραίων, μεθοδικά και σίγουρα, που ταίριαζε με τόν σκληρό του χαρακτήρα και που χάρη σ' αυτόν είχε καταφέρει μέσα σε λίγα χρόνια να κερδίσει τόσα γαλόνια μαζί με τήν απόλυτη έμπιστοσύνη των ανωτέρων του.

΄Ακολουθώντας τό ανιχνευτικό του σύστημα, αρχιζε από τούς μεγάλους, τούς κεντρικούς δρόμους με τά ύψηλά σπίτια, τά δημόσια κτίρια με ταράτσες και υπόγεια, για να ξανοιχτεί ύστερα στις γειτονιές και τά στενά δρομάκια με τά χαμηλά σπίτια και τις αϋλές και να καταλήξει στην πλατεία με τά καφενεία και τούς πάγκους για τούς περαστικούς και για τις μάνες που φέρνανε τά παιδιά τους να παίξουνε.

΄Εκει ήταν εύκολο να πιάσει φιλική, τάχατες, κουβέντα — και τά κατάφερνε με τά λίγα ελληνικά που είχε μάθει — όχι βέβαια για να διασκεδάσει ή να ξεκουραστεί, αλλά για να μήν του ξεφύγει και ή

πιό άσήμαντη πληροφορία, που θά μπορούσε να βοηθήσει στην έκτέλεση της άποστολής του.

΄Από τά παιδιά που τρέχανε και παίζανε στην πλατεία είχε ξεχωρίσει από τήν πρώτη φορά που ήρθε, μιάν εξάχρονη παιδούλα, που όταν τρέχοντας περνούσε από τόν πάγκο του τήν φώναζε ναρθει να κάτσει λίγο κοντά του. ΄Ήταν άπαράλλαχτη ή κόρη του, που είχε τόσο καιρό να τή δει. Τά ίδια γαλανά μάτια, τά ίδια ίσια ξανθά μαλλιά, τό ίδιο χαμόγελο, καθώς τή θυμάται που τήν κρατούσε από τό χέρι στον Κυριακάτικο περίπατό τους στις όχθες του Σπρέε.

΄Ετσι, κ' εκείνο τό πρωινό, μετά τή δουλειά του, ήρθε στην πλατεία, και όταν είδε τό κοριτσάκι να παίζει και να τρέχει, του έγνεψε ναρθει κοντά του, να του δώσει τή σοκολάτα που του είχε φέρει, όπως πάντα. Κ' εκείνο έπηγε γελαστό.

«Ξέρεις γιατί σε ξεχωρίζω και σ' αγαπώ;», του είπε καθώς χάιδευε τά μαλλάκια του.

Κολακευμένο και γελαστό τό παιδί σήκωσε τούς ώμους, για να πει «όχι».

«Γιατί μοιάζεις στην κόρη μου. Είσαι ίδια. Έχετε ακόμα και τό ίδιο όνομα. Τή λένε όπως κ' έσένα, ΄Αννα».

΄Η μικρή τόν κοίταξε χωρίς να πει τίποτα, μά έπεσε σε συλλογή. Και ύστερα από λίγο του είπε με χαμηλή φωνή: «Μά έμένα δε με λένε ΄Αννα. Με λένε Χάννα».

Τό ξάφνιασμα διαπέρασε τό κορμί του Γερμανού λοχαγού σαν ήλεκτρική εκκένωση. «Χάννα».

Τή λέγανε Χάννα.

΄Εκανε να σηκωθεί να φύγει, να κάνει για τή Χάννα και τό σόι της ό,τι τόν πρόσταζε ο ναζιστικός του όρκος για τούς έβραϊους. ΄Όμως αντί για όλα αυτά, άπλωσε τό χέρι του, χάιδεψε στοργικά τό ξανθό κεφαλάκι της, που ήταν ολόιδιο με τής κόρης του τής ΄Αννας. Κ' έφυγε.

΄Από κείνη τήν ημέρα ο λοχαγός Χάιντς Ρέντερ δεν ξαναφάνηκε στην πλατεία. ΄Αλλά ούτε και στην Κομαντατούρ.

Μαθεύτηκε πώς είχε ζητήσει να μετατεθει σε μάχιμη μονάδα και να σταλεί στο μέτωπο...

(΄Από τή Νέα Έστια, 1.12.1986)

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σουρμελή 2 - 104 39 ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 88.39.951

΄Υπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
Ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. ΄Ιωσήφ Λόβιγγερ
Σουρμελή 2

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

12 'Οκτωβρίου 1944:

οί Γερμανοί κατακτητές έγκαταλείπουν τήν 'Αθήνα

Της κ. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

Ο Σαούλ Λεβή ήταν λοχίας έφεδρος στο μέτωπο τής 'Αλβανίας και στήν ύποχώρηση ακολούθησε τόν λοχαγό του στήν 'Αθήνα. Σ' όλη τή διάρκεια τής γερμανικής κατοχής, κρύφτηκε στό σπίτι του, μέ ψεύτικο όνομα και ψεύτικη ταυτότητα μέ όλες τīs σφραγίδες και τīs ύπογραφές, ταυτότητα από εκείνες πού εξέδιδε τότε ή ελληνική αστυνομία έν γνώσει της γιά νά προσταψεί όσους μπορούσε από τά γερμανικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

'Ο Σαούλ Λεβή έγινε Παύλος Λεβάκης και, έστω μέ τήν ψυχή στό στόμα, πέρασε τούς δύσκολους και άτέλειωτους εκείνους μήνες χωρίς νά του συμβεί τίποτα κακό, άν εξαιρέσει κανείς μιά μέρα πού γύρισε λαχανιασμένος και κάτωχρος στό σπίτι, όπου τόν φιλοξενούσαν, επειδή στόν παρακάτω δρόμο παρά λίγο νά έπεφτε σ' ένα μπλόκο τών Γερμανών.

Οί Γερμανοί έφυγαν από τήν 'Αθήνα στις 12 'Οκτωβρίου. 'Η πόλη ξύπνησε παράξενα εκείνο τό πρωί, άνοιξε τά μάτια της και τεντώθηκε σάν νά ήθελε νά νιώσει τούς μύς της νά πάλλονται πάλι από ζωή. Δέν ήταν παρά τήν επόμενη μέρα πού τελικά όλοι ξεχύθηκαν έξω.

Στίς 18 'Οκτωβρίου τό πρωί, ημέρα Τετάρτη, αποβιβάσθηκε στόν Πειραιά ή ελληνική κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου, πού ταξίδεψε μέ τόν θρυλικό «'Αβέρωφ». Τά πλήθη βγήκαν και πάλι στους δρόμους και μέσα σ' έναν άκράτητο ένθουσιασμό, ό πρωθυπουργός και ή κυβέρνηση άνέβηκαν στήν 'Ακρόπολη νά ύψώσουν τήν ελληνική σημαία. 'Ακολούθησε δοξολογία στήν 'Ακρόπολη κι έπειτα τό ύπουργικό συμβούλιο πήγε στήν Πλατεία Συντάγματος, όπου ό Γ. Παπανδρέου εξέφώνησε τόν λόγο τής 'Απελευθέρωσης.

Τότε ήταν πού άρχισαν νά φαίνονται οί «διαφοροποιήσεις» εκείνες, οί οποίες άργότερα — τόν Δεκέμβριο — εκδηλώθηκαν μέ μιά αίματηρή έμ-

φύλια σύγκρουση, τά βαθιά σημάδια τής όποια ταλαιπωρούν ακόμα τόν ελληνικό λαό.

"Όσο προχωρούσε ή όμιλία του πρωθυπουργού, τόσο διακοπτόταν από συνθήματα, είτε από τή μία πλευρά, είτε από τήν άλλη. Κάποια στιγμή άκούστηκε και ή λέξη «Λαοκρατία!» κι εκείνος, μέ τή μοναδική του έτοιμότητα, αλλά και μέ πολιτική ευελιξία, θά μπορούσε νά παρατηρήσει κανείς, άπάντησε τό περιώνυμο: «Πιστεύομεν εις τήν Λαοκρατίαν! Και ή Λαοκρατία δέν σημαίνει μόνον δικαίωμα ψήφου· σημαίνει επίσης δικαίωμα ζωής, δικαίωμα ευημερίας, δικαίωμα πολιτισμού...».

Στίς 5 Νοεμβρίου 1944, ό "Αγγλος στρατηγός Σκόμπυ άνέφερε στόν Γ. Παπανδρέου ότι οί Γερμανοί είχαν έγκαταλείψει έντελώς τήν 'Ελλάδα — άν εξαιρούσε κανείς μερικές φρουρές στά Δωδεκάνησα και στή Μήλο, καθώς και τήν ισχυρή γερμανική δύναμη πού είχε αποκλειστεί στήν Κρήτη και πού δέν παραδόθηκε παρά μόνον τόν Μάιο του 1945.

Στήν 'Αθήνα, όμως, και στόν Πειραιά και σέ άλλες περιοχές, είχαν άρχίσει ήδη νά διαφαίνονται οί συνθήκες πού όδήγησαν στόν «Δεκέμβρη».

Στίς 3 Δεκεμβρίου έγινε στήν πρω-

τεύουσα τό μεγάλο εκείνο συλλαλητήριο, πού κατέληξε περίπου σέ μάχη. 'Ο Σαούλ Λεβή θέλησε κι εκείνος νά βγει στους δρόμους:

«Δέν θά γυρίσεις τό μεσημέρι!», τόν ρώτησαν οί φίλοι πού τόν είχαν στό σπίτι τους.

«Θά πάω νά βρω τούς δικούς μου», άπάντησε και τίποτα δέν τόν κρατούσε. «Δέν μπορώ πιά νά μείνω μέσα!», είπε.

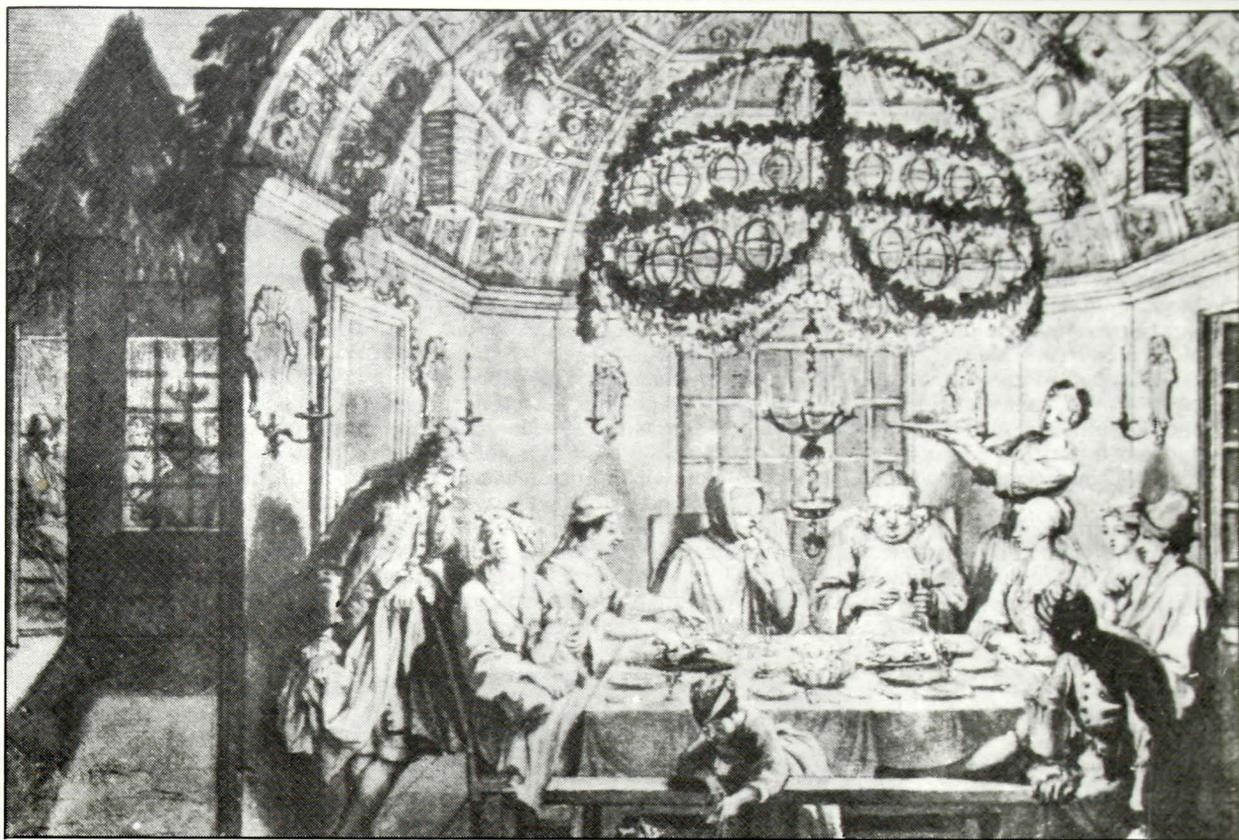
'Ο παλιός του λοχαγός στήν 'Αλβανία τόν έψαχνε όλη τή νύχτα κι όλη τήν επόμενη μέρα και στό τέλος βρήκε τό πτώμα του κάπου στό νεκροτομείο. Και στήν κηδεία του έκλαψε σάν μωρό παιδί, γιατί στ' αλήθεια ήταν άδικο αυτό πού είχε γίνει, δύο χρόνια νά κρύβεται και νά τόν πάρει έτσι μιά άδέσποτη σφαίρα κάπου γύρω στήν 'Ομόνοια.

Είχαν πέσει πολλές άδέσποτες σφαίρες εκείνη τήν ημέρα, καθώς είχε άρχίσει νά διαγράφεται στόν όρίζοντα ό δύσκολος καιρός πού μερικούς μήνες άργότερα θά άρχιζε, γιά ν' άνοιξει πληγές πού ακόμα και σήμερα μοιάζουν άνοιχτές.

Αυτή είναι μιά ιστορία αληθινή, άκόμα κι άν τά όνόματα δέν είναι άκριβώς τά ίδια και δέν έχει καμιά σημασία πιά — μετά από σαράντα όλόκληρα χρόνια — μέ ποιών τό «μέρος» ήταν ό Σαούλ Λεβή και οί άνθρωποι πού τόν έκρυψαν στίς μέρες τής κατοχής. Και δέν είναι καθόλου μιά «ήρωική» ιστορία. "Αν έχει κάποια άξία, είναι άκριβώς γι' αυτό: επειδή δίπλα στους επώνυμους ήρωισμούς, αλλά και στήν επώνυμη καταιοχνη δεξιά και άριστερά (στήν κυριολεξία και μεταφορικά), ξετυλίχθηκαν χιλιάδες άνώνυμες περισσότερο ή λιγότερο τραγικές ιστορίες, πού χαρακτηρίσαν τīs μέρες εκείνες, κι από τīs όποιες αυτός ό λαός μοιάζει συχνά σάν νά μή διδάχθηκε τίποτα.

'Από τήν άπελευθέρωση τής 'Αθήνας 18.10.1944

Γεύμα στη Σουκά, έργο του Bernard Picart. Στο βάθος διακρίνεται μιά πιό φτωχική Σουκά.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

‘Η Σκηνοπηγία τῶν ‘Εβραίων

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Τρυφερό τό φθινόπωρο, χωρίς κρύο και ψύχρες, με φωτεινό και ζεστό ήλιο, με τη γαλάζια θάλασσα, χωρίς καυσαέρια και περισσιους θορύβους, επέτρεπε στους χαροκόπους Έβραίους της γιορτής να μένουν όλες τις ημέρες του έορτασμού — και τις νύχτες ακόμα — έξω στο ύπαιθρο, κάτω από ένα σκηνικό πολύ γραφικό, ποιητικό και αρκετά ρομαντικό. Στά καλαμένια τσαρντάκια, που έστηναν στις ταράτσες των σπιτιών τους, στις αϋλές και στα μπαλκόνια και για ένα όχταήμερο πρόσφεραν στους πολλούς και περιέργους επισκέπτες τους ένα θέαμα μοναδικό.

Οί Έβραίοι, που θά γιόρταζαν τη «Σκηνοπηγία», εβδομάδες νωρίτερα από τη γιορτή φρόντιζαν να προμηθευτούν τά καλάμια από τά γύρω χωριά. Άλλά και οί χωριανοί γνώριζαν

τις ημέρες που χρειάζονταν τά καλάμια, και με τά κάρα, τις σουστες και τά υποζύγια τους πλημμύριζαν την αγορά της Θεσσαλονίκης. Κι έβλεπες στίβες τά καλάμια στις αϋλές των σπιτιών των Έβραίων. Σέ λίγες μέρες κατόπι, πριν αρχίσει ο έορτασμός, καταπιάνονταν όλοι τους με τό στήσιμο του σαρντακιού.

Καταλληλότερος, αλλά και φανταχτερότερος χώρος για τά καλαμένια τσαρντάκια των πανηγυριστών της Σκηνοπηγίας ήταν οί ταράτσες των σπιτιών. Όσοι, όμως, δέν είχαν ταράτσες, έστηναν τό τσαρντάκι τους στις αϋλές κι όσοι δέν είχαν αϋλές, τότε σκέπαζαν με καλάμια κάποιο μπαλκόνι του σπιτιού.

Δέν έννοούσαν να γιορτάσουν Σκηνοπηγία χωρίς να βρεθούν κάτω από ένα καλαμένιο σκέπαστρο. Ό-

πως έμεις δέν έννοούμε Πάσχα χωρίς κόκκινο άβγό, έτσι και οί Έβραίοι της παλιάς Θεσσαλονίκης δέν καταλάβαιναν Σκηνοπηγία χωρίς καλάμια. Κι όχι μόνο ο άπλός λαός, αλλά και οί πλούσιοι Έβραίοι, έμποροι και επιστήμονες που είχαν προσωπική έπικοινωνία με την Εύρώπη, δέν παρέλειπαν τό έθιμο.

Τί θέαμα. Τί όμορφιά. Οί μεγάλες βεράντες στις επαύλεις της όδου Βασιλέως Γεωργίου και Βασιλίσσης Όλγας στολισμένες με τά καλαμένια τσαρντάκια, με τά λουλουζια και τά φώτα, όλες τις ημέρες του έορτασμού φάνταζαν παραμυθένιες. Και δέν ήταν μόνο η συνοικία των πλουσιών επαύλεων που παρουσίαζε τούτη τη μαγευτική εικόνα, τούτο τό έντονο έορταστικό χρώμα, αλλά και οί άλλες πυκνοκατοικημένες έβραϊκές

Ἡ Σκηνοπηγία τῶν Ἑβραίων

συνοικίες, καθώς καί ὀλόκληρη ἡ Θεσσαλονίκη, γιατί οἱ Ἑβραῖοι ἦταν διάσπαρτοι καί στίς ἄλλες συνοικίες τῆς πόλης.

Οἱ Ἑβραῖες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μέ τίς χαρακτηριστικές «κόφιες» καί οἱ Ἑβραῖοι μέ τούς τζιουμπέδες τους συμπλήρωναν τή φαντασμαγορία τῆς γιορτῆς. Ἄλλά τήν πιά χαρακτηριστική εἰκόνα, τήν πιά γραφική, παρουσίαζε ὁ δεύτερος Μῶλος. Ὁ παράλληλος δρόμος ἀπό τό Λευκό Πύργο μέχρι τήν πλατεία Ἐλευθερίας. Σήμερα δέν ὑπάρχει. Ἄντ' αὐτοῦ ἐγινε λίγο πιά πάνω ἀπό τόν δεύτερο Μῶλο ἡ σημερινή ὁδός Μητροπόλεως.

Στό ἑορταστικό ὀχταήμερο τῆς Σκηνοπηγιάς συμπεριλαμβάνονταν καί Σάββατο. Τό Σάββατο, λοιπόν, ἐκεῖνο ἡ θρησκευτική τελετή τῆς γιορτῆς πού γινόταν στίς διάφορες συνα-

γωγές, ἦταν πολύ ἐνδιαφέρουσα. Μετά τήν ἐπίσημη τελετή τῆς ἡμέρας, οἱ ἱερεῖς διάβαζαν τήν πεντάτευχο γιά νά ἀρχίσει καί πάλι ἡ ἀνάγνωση γιά τό νέο ἔτος, ἀρχίζοντας ἀπό τή Γένεση.

Τρεῖς στή συνέχεια εἶναι οἱ μεγάλες γιορτές τῶν Ἑβραίων. Ἡ Πρωτοχρονιά, ἡ μεγάλη συνῶμη — καί ἡ Σκηνοπηγία. Σέ κάθε συναγωγή ὀρίζονταν δύο «Νυμφῖοι» τῆς Βίβλου, ὁ ἕνας γιά τήν παλιά πεντάτευχο κι ὁ ἄλλος γιά τή νέα, τοῦ καινούργιου χρόνου. Ἡ τιμή γιά τούς «νυμφίους» ἦταν κάτι τό πολύ σπουδαῖο καί μεγάλο. Ὁ διορισμός αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν τῆς ἐκκλησίας ἀναγγέλλονταν μέ ὕμνους, ἐνῶ τό ἐκκλησίασμα τῆς συναγωγῆς τούς ἔρρανε μέ κουφέτα.

Τόσο σημαντικό θεωροῦνταν τό ἀξίωμα αὐτό, πού κρατοῦσε ἕνα ὀλό-

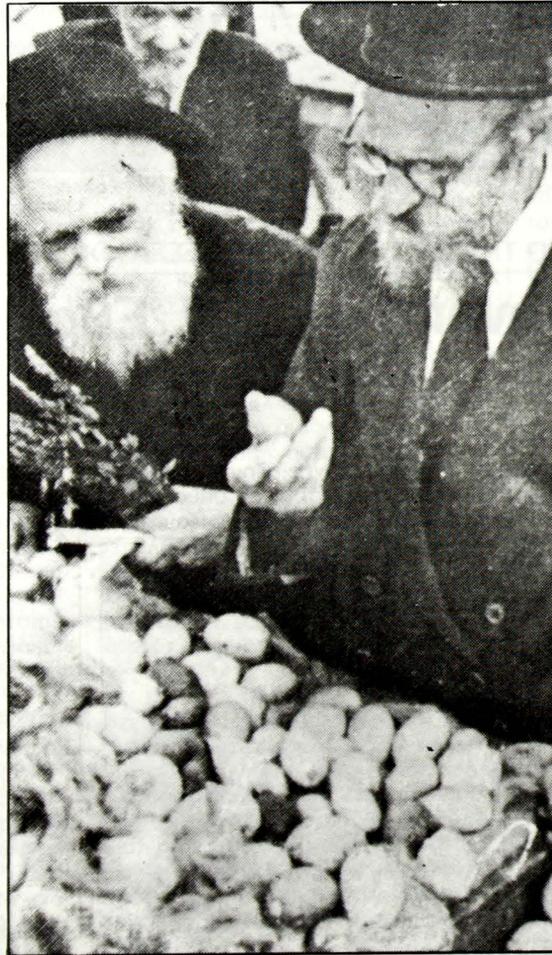
κληρο χρόνο καί καθ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ χρόνου οἱ «νυμφῖοι» δέχονταν συγχαρητήριους ἐπισκέψεις στά σπίτια τους, προσφέροντας στούς ἐπισκέπτες τους κουφέτα, γλυκά καί ποτά λές καί ἐπρόκειτο γιά κανονικό γάμο.

Ἀνάμεσα στούς πολλούς ἐπισκέπτες τους ἦταν καί χριστιανοί, ἀλλά καί Τούρκοι. Ἐπισκέπτονταν τά ἑορτάζοντα σπίτια τῶν νυμφίων, ἀλλά καί τῶν ἄλλων Ἑβραίων πού γιόρταζαν τή Σκηνοπηγία.

Μέ τήν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης, ἄλλαξαν οἱ κοινωνικές συνθήκες, ἀκολούθησαν μεγάλα ἱστορικά γεγονότα, ἄλλαξε ὀψη καί ἡ πόλη τοῦ Θερμαϊκοῦ καί πολλά ἀπό τά γραφικά ἐκεῖνα ἔθιμα ἔμειναν ἀνάμνηση ἢ καί... ξεχάστηκαν!

Ἴφιγένεια Διδασκάλου

(Ἀπό τή «Μακεδονία», 9.10.1987)

Χαρακτηριστική εἰκόνα τῆς Ἰσραηλινῆς ἀγοράς, παραμονή τοῦ Σουκότ.

Τό Εύρωκοινοβούλιο γιά τά θέματα του ρατσισμού - φασισμού καί του σιωνισμού

Σημαντικές αποφάσεις

Σέ δύο πρόσφατες συνεδριάσεις του, τό Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο άσχολήθηκε μέ τά σημαντικά θέματα τών δηλώσεων Λέ Πέν γιά τό ρατσισμό - φασισμό, καθώς και μέ τόν σιωνισμό. Οι σχετικές αποφάσεις του, πού έχουν μία γενικότερη σημασία, είναι οι παρακάτω:

Εύρωκοινοβούλιο: Συνεδρίαση τής Τετάρτης 16.9.87

Υπό τήν προεδρία του λόρδου Plumb.

Δηλώσεις του κ. προέδρου επί του ρατσισμού - φασισμού και τής ξενοφοβίας:

Αφοϋ ύπενθύμισε τίσ παρεμβάσεις τής προηγούμενης ήμέρας (σημείο 1 τών Πρακτικών), πού προεκλήθησαν εξαιτίας δηλώσεων πού έγιναν έξω από τό Κοινοβούλιο από τόν κ. Λέ Πέν, στό θέμα τών φρικαλεοτήτων πού διαπράχθηκαν από τό ναζιστικό καθεστώς, παρεμβάσεις πού ιδιαίτέρως συνεκίνησαν τό διευρυμένο Γραφείο, ό κ. πρόεδρος αναγγέλλει ότι τό Γραφείο τόν επιφόρτισε νά κάνει σήμερα τό πρωί μία δήλωση επί του θέματος στην Όλομέλεια.

Σ' αϋτή τή δήλωση, ό κ. πρόεδρος επαναλαμβάνει τήν αντίθεση τής όλότητας του Κοινοβουλίου σε κάθε μορφή ρατσισμού, φασισμού και ξενοφοβίας, αναφερόμενος ι-

Τό Κεντρικό Ίσραηλιτικό Συμβούλιο εκφράζει τόν άποτροπιασμό του γιά τίσ δηλώσεις Λεπέν

Τό Κεντρικό Ίσραηλιτικό Συμβούλιο Έλλάδος εκφράζει άποτροπιασμό γιά τίσ δηλώσεις του ήγέτη τής Γαλλικής άκροδεξιής Λεπέν, σχετικά μέ τά εγκλήματα τών Ναζί σε βάρος τών Έβραίων. Η καταδίκη τών δηλώσεων του Λεπέν από τό Εύρωκοινοβούλιο και σύσσωμη τή γαλλική πολιτική ήγεσία άποδεικνύει τήν ήθική γύμνια του.

Παράλληλα, όμως, ή στάση του Λεπέν δείχνει ότι οι νοσταλγοί του φασισμού σηκώνουν και πάλι κεφάλι, στηριζόμενοι στην άνοχή τής παγκόσμιας κοινότητας. Αϋτή ή άνοχή και ή άπόκρυψη από τίσ νέες γενιές τών τρομερών εγκλημάτων του ναζισμού σε βάρος έθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων, πρέπει νά αποτελέσει σημείο κοινού προβληματισμού και αντιμετώπισης.

δίως στό πόρισμα τής επιτροπής έρεύνης επί τής αύξήσεως του φασισμού και του ρατσισμού στην Εύρώπη και στή δήλωση Εύρυγένη του Ίουνίου 1986.

Σημείωση: Ο Εύρυγένης είναι

ό άείμνηστος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Δ. Εύρυγένης, εύρωβουλευτής τής Ν.Δ., πού είχε ύποβάλει έκθεση περί φασισμού - ρατσισμού κ.λπ.

Εύρωκοινοβούλιο: Συνεδρίαση τής Πέμπτης 17.9.87

Επί τής ύπ' αριθμ. 3379 αποφάσεως του ΟΗΕ περί Σιωνισμού

Τό Εύρωκοινοβούλιο:

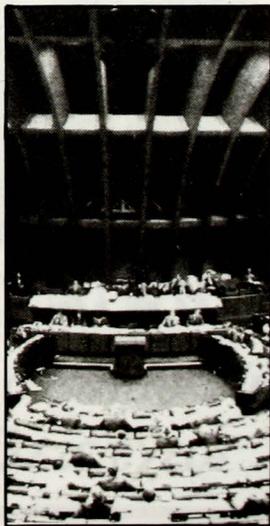
Α) Σημειώνον ότι ή απόφαση 3379 - 30 τής Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ, τιτλοφορούμενη «Έξάλειψις όλων τών μορφών τών φυλετικών διακρίσεων», πού θεωρεί ότι ό σιωνισμός είναι μορφή ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων, δέν έγινε δεκτή τόν Νοέμβριο 1975 εκ μέρους τών έννέα κρατών - μελών τής Εύρωπαϊκής Κοινότητας.

Β) Έκτιμώντας ότι: εκτοτε τά κράτη - μέλη τής Εύρωπαϊκής Κοινότητας έχουν σταθερώς αναίρεσει από τίσ παρεμβάσεις τους, άτομικές ή όμαδικές, αυτόν τόν χαρακτηρισμό, πού θεωρούν άπαράδεκτο:

1. Είναι πεπεισμένο ότι ό σιωνισμός δέν μπορεί νά χαρακτηριστεί ως ρατσισμός.

2. Θεωρεί άπαράδεκτη τήν απόφαση 3379 - 30 τής Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ.

3. Ζητά από τούς ύπουργούς Έξωτερικών νά επαναλάβουν κατά τήν προσεχή Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, τήν αντίθεσή τους

πρός τήν άρχή τής αποφάσεως 3379 - 30, ή όποία δέν μπορεί παρά νά αύξήσει τήν άσυμφωνία τών λαών τής Μέσης Άνατολής, καλουμένων όλων νά ζήσουν ως ίσοι, σε σχέσεις άμοιβαίου σεβασμού και καλής γειτονίας.

4. Καλεί, εξάλλου, τούς ύπουργούς Έξωτερικών νά ύπενθυμίσουν σε όλες τίσ διεθνείς περιοχές αυτές τίσ βασικές άρχές, νά έμείνουν στην δέσμευσή τους εναντίον όλων τών φυλετικών διακρίσεων και νά προστατεύσουν ταυτόχρονα τό αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα όλων τών λαών στην αυτοδιάθεση και στό νόμιμο ιδεώδες νά ζήσουν σε σύνορα άσφαλή και διεθνώς αναγνωρισμένα.

5. Έπιφορτίζει τόν πρόεδρό της νά διαβιβάσει τήν παρούσα απόφαση στους ύπουργούς Έξωτερικών, πού συναντώνται στα πλαίσια τής πολιτικής συνεργασίας, στην Έπιτροπή (Commission) και στην Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ.

עץ חיים היא

Δένδρον ζωής είναι ή Τορά...
(Παροιμ. 3:18)